

Jessica Kangastie

Silta kirkon aarteisiin

Kirkkoseikkailukerho esikoululaisille

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö

Marraskuu 2017

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Marraskuu 2017	Tekijä Jessica Kangastie
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi SILTA KIRKON AARTEISIIN-Kirkkoseikkailukerho esikoululaisille		
Työn ohjaaja KM Sari Virkkala	Sivumäärä 37+ 2	
Työelämäohjaaja Lastenohjaaja Meiju Kaakinen, Tyrnävän seurakunta		
<p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli valmistaa materiaalipaketti esikouluikäisten lasten kirkkoseikkailukerhoon. Opinnäytetyöni hankkeistajana toimi Tyrnävän seurakunta, ja kerhon testiryhmänä toimi Tyrnävän kunnan Kirkkomännikön esikoulun luokka 0B. Esikouluryhmä osallistui toteuttamaani kirkkoseikkailukerhoon kolme kertaa alkuvuoden 2017 aikana.</p> <p>Opinnäytetyössäni oli kolme kehittämistehtävää 1. Miten kirkkoseikkailu tukee esikouluikäisen hengellistä kasvua, 2. Millaiset asiat kirkkoseikkailussa kiinnostavat esikouluikäistä ja 3. Miten kirkkoseikkailu palvelee työalojen välisessä taitekohdassa olevaa ikäryhmää?</p> <p>Teoriaosuudessa käsittelin kirkkopedagogiikkaa, seikkailukasvatuksen eri ulottuvuuksia, esiopetusta sekä varhaiskasvatusta kunnan ja seurakunnan toteuttamana.</p> <p>Kirkkoseikkailukerhon materiaali koostuu kymmenestä kerhokerrasta, jotka käsittelevät kirkkovuoden tärkeimpiä pyhäpäiviä. Kerhokertoja voidaan käyttää monipuolisesti, ja se on muokattavissa eri ikäryhmille sopivaksi.</p> <p>Kirkkoseikkailukerho toteutui suunnitelmien mukaan, ja palaute kerhosta oli positiivinen. Laatamani materiaali koettiin esikouluikäisille sopivaksi, ja kirkkoseikkailu toimintamuotona toimi hyvänä yhteistyökanavana esikoulun ja seurakunnan varhaiskasvatuksen välillä.</p>		

Asiasanat

Elämypedagogiikka, esiopetus, kirkkopedagogiikka, seikkailukasvatus, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date November 2017	Author Jessica Kangastie
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis BRIDGE TO THE CHURCH'S TREASURES-A church adventure club for pre-schoolers		
Instructor M. Ed. Sari Virkkala	Pages 37+ 2	
Supervisor Children's instructor Meiju Kaakinen Tyrnävä Parish		
<p>The objective of this practical Bachelor's thesis was to create a material for children's church adventure club. The Church adventure club is for pre-school aged children. The practical part of thesis was accomplished in cooperation with Tyrnävä Parish and Kirkkomännikkö Pre -school in Tyrnävä. The Church adventure club was arranged three times in February 2017.</p> <p>The thesis included three development tasks. The first one was to find out how the church adventure supports the spiritual growth of pre-schoolers. The second task was to find out what kinds of things pre-schoolers find interesting in church adventure club and the thirdly the aim was to find out how the church adventure club helps children in their transition from pre-school to the actual school.</p> <p>The material of the church adventure club includes ten entireties which handle the most important holidays of our liturgical year. The material of the church adventure club is versatile and it can be modified for various age groups.</p> <p>The church adventure club was successful and the received feedback was positive. The material was considered appropriate for pre-schoolers. The church adventure club was seen as a good cooperation channel between the pre-school and the parish.</p>		

<p>Key words Church pedagogy, experiential education, pre-school</p>

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Kirkkopedagogiikka: Kirkkopedagogiikka tarkoittaa ohjattua prosessia, jossa ihminen pääsee kohtaamaan tunnetasolla näkemänsä asiat. Menetelmään osallistuva henkilö ei jää sivulliseksi tarkkailijaksi, vaan hänellä itsellään on keskeinen rooli ymmärtämisen prosessissa. Kirkkopedagogiikan kolme tärkeintä ulottuvuutta ovat vuorovaikutteinen viestintä, kiireettömyys, sekä spiritualiteetti, eli hengellinen ulottuvuus. (Grunewald 2005, 18.)

Seurakunnan varhaiskasvatus: Varhaiskasvatuksen tärkeänä tehtävänä on tukea jokaista lasta, heidän perheitään, sekä kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Kirkon varhaiskasvatus on tärkeänä osana tukemassa lapsen hengellistä kasvua ja sen sijoittumista osaksi kokonaisvaltaista ihmisyyttä. (Ojell 2013, 20-21.)

Uskontokasvatus: Uskontokasvatuksella tarkoitetaan yhtä varhaiskasvatussuunnitelman sisällöllisistä orientaatioista. Se ei ole lista asioista, joita lapselle tullaan opettamaan, vaan sitä käytetään apuna ja se huomioidaan, kun suunnitellaan lapselle toimintaa. Asiasta sovitaan lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. (Halme 2010, 8.)

Seikkailukasvatus: Erityisesti pienten lasten parissa tapahtuvaa kasvatustoimintaa, jossa lapsi on keskeisessä osassa osallistujana. Seikkailukasvatus koostuu prosesseista, joiden tarkoitus on kasvattaa lasta kokonaisvaltaisesti tarjoamalla hänelle mielekkäitä, toiminnallisia tapoja oppia, jotka samalla haastavat sekä tarjoavat onnistumisen kokemuksia elämyksellisen oppimisen kautta. (Kokljuschkin 1999, 31.)

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT.....	2
3 ESIOPETUS.....	3
3.1 Esiopetuksen lähtökohtia.....	3
3.2 Esiopetuksen luonne.....	4
3.3 Siirtymä varhaiskasvatuksesta kouluun.....	5
4 VARHAISKASVATUS.....	7
4.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	7
4.2 Varhaiskasvatussuunnitelman tehtävät, tavoitteet ja velvoitteet.....	8
4.4 Seurakunnan varhaiskasvatus.....	9
5 KIRKKOPEDAGOGIIKKA.....	12
5.1 Kirkkopedagogiikan historiaa.....	12
5.2 Kirkkopedagogiikan keskeiset piirteet.....	13
5.3 Kirkkopedagogiikka Suomessa.....	14
5.4 Kirkkopedagogiikan ja koulun yhteistyö.....	15
6 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA JA SEIKKAILUKASVATUS.....	19
6.1 Elämyksen ja opetuksen välinen suhde.....	19
6.2 Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus Suomessa.....	20
6.2 Salaisuuslaatikko.....	21
6.3 Montessoripedagogiikka ja Godly Play.....	22
7 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KUVAUS.....	25
7.1 Aiheen valinta ja työn aloitus.....	25
7.2 Työtapojen valinta ja materiaalin kokoaminen.....	26
7.3 Toiminnallisen osion toteuttaminen.....	28
7.4 Toiminnallisen osuuden arviointi.....	29
7.5 Esikouluopettajan arviointi.....	30
7.6 Oma arvio toteutuksesta.....	32
8 POHDINTA.....	34
LÄHTEET.....	36
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kirkko tilana on sellainen paikka, jossa olen viihtynyt jo lapsena, vaikka siellä en usein vierailutkaan. Kauniit, kimmeltävät kattokruunut, mahtipontinen urkumusiikki, ehtoollisviinin makea tuoksu ja kirkossa istuneiden ihmisten rauhallisuus tuntuivat viestivän jonkin suuremman läsnäolosta. Olisin tahtonut niin mielelläni juosta kirkon etuosaan, polvistua alttarikaiteen ääreen tai kiivetä korkealle saarnastuoliin tai edes hipaista papin valkoista pukua. Vanhemmat kuitenkin sanoivat, että kirkossa ollaan hiljaa, istutaan paikoillaan ja kuunnellaan. Vaikka se vanhemmalle minulle on jo helpompaa, tahtoisin vieläkin joskus toteuttaa tuon haaveen, johon lapsena en saanut lupaa.

Opinnäytetyönäni suunnittelen materiaalin esikouluikäisten kirkkoseikkailukerhoa varten. Materiaali sisältää kymmenen kerhokertaa, joista jokainen on rakennettu kirkkovuoden pyhän ympärille. Kerhokerroilla tutustutaan erityiseen osaan tai esineeseen kirkossa, vietetään yhteistä hartaushetkeä, seikkaillaan Raamatun henkilöiden matkassa, tehdään pieniä kädentaitoja kehittäviä askarteluita ja ratkotaan yhdessä arvoituksia ja ongelmia. Kerhokerrat toimivat yhdessä ja erikseen, eli niistä voi valita vain yhden pidettävän kerhokerran, tai sitten kerho voidaan pitää tavallisen, jatkuvan kerhon tapaan.

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi kirkkoseikkailun, sillä se on todella monipuolinen ja mielenkiintoinen toimintamuoto, joka sopii monimuotoisuutensa puolesta periaatteessa kaikenlaisiin kirkkotiloihin, seurakunnan koosta riippumatta. Kirkkoseikkailun rikkautena on sen lähes rajaton muokkaaminen; pienillä muutoksilla kirkkoseikkailua voi käyttää vuodesta toiseen eri ikäryhmille.

Opinnäytetyöni hankkeistajana toimii Tyrnävän seurakunta. Opinnäytetyöni sopi seurakunnan tilanteeseen hyvin, sillä Tyrnävällä oli muutenkin suunniteltu kirkkoseikkailun järjestämistä ja erityisesti esikouluikäisten tarkempaa huomioimista. Esikoululaisten haastava asema seurakunnan eri työalojen risteyskohdassa ja huoli seurakunnan toiminnasta poissäämisestä herättivät ajatuksen, että voisin toteuttaa jotain erityistä nimenomaan esikoululaisille.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Opinnäytetyöni kehittämistehtäviä miettiessäni lähdin pohtimaan asiaa erityisesti esikoulu-lasten tarpeista ja kiinnostuksen kohteista käsin. Jotta kirkkoseikkailu olisi onnistunut ja toimiva kokonaisuus, on selvitettävä, millaisia asioita esikoululaiset kirkkoseikkailulta toivovat. Lopulta päädyin kolmeen kehittämistehtävään, jotka ovat:

1. Miten kirkkoseikkailu tukee esikouluikäisen hengellistä kasvua?
2. Millaiset asiat kirkkoseikkailussa kiinnostavat esikouluikäistä?
3. Miten kirkkoseikkailu palvelee työalojen välisessä taitekohdassa olevaa ikäryhmää?

Kehittämistehtävilläni pyrin kartoittamaan, millainen toiminta olisi mielekästä, mutta samalla lapsen hengellistä kasvua tukevaa. On tärkeää tietää, millainen toiminta kiinnostaa lasta itseään, jotta siirtymävaihe työalan piiristä toiseen kävisi luontevasti. Uuden työalan piiriin siirtyminen on iso asia niin lapselle, hänen perheelleen kuin työntekijälle seurakunnassa. Hienoa olisi, jos esikoululaisille järjestettäisiin mahdollisuus vaikuttaa uuden toiminnan järjestämiseen. Näin saataisiin varmaa tietoa siitä, millaista uutta toimintaa seurakuntaan tulisi todella kehitellä.

Lapsen hengellinen kasvu ja oppiminen alkavat jo kotona, ja seurakunta tukee tätä kehitystä lapsen varttuessa. Kodin ja seurakunnan yhteistyö ja toimiva kommunikaatio ovat lapsen apuna, kun hän alkaa etsiä vastauksia elämästä ylipäätään, sekä hengellisistä asioista. Sen takia onkin tärkeää, että toiminta, johon lapsi seurakunnassa osallistuu, antaa kaivattuja vastauksia kuitenkin jättäen tilaa lapsen omille ajatuksille ja pohdinnoille. Parhaimmillaan lapsi löytää itse vastauksia kysymyksiinsä, ja tässä kirkkoseikkailu on erityisessä osassa. Kirkkoseikkailun kautta lapsi pääsee etsimään ja kyselemään, mutta myös löytämään ja oivaltamaan asioita kaikkien aistiensa avulla. Hengellisen kehityksen kautta on tärkeää tuoda esiin sitä tosiasiaa, että se, mitä näemme ja kuulemme, ei ole kaikki. Myös muiden aistien avulla saamme lisää kokemusta siitä Pyhästä, jota emme voi silmin nähdä.

3 ESIOPETUS

Suomalaiset lapset aloittavat koulutaipaleensa seitsemän vuotta täytettyään. Ennen oppivelvollisuuteen siirtymistä lapsen on mahdollista käydä esiopetuksessa, joka toimii valmisteluna tekijänä ennen koulua. Esiopetus antaa hyvän pohjan ja auttaa tulevaa koululaista ymmärtämään, millainen maailma peruskoulussa odottaa häntä seuraavien vuosien ajan.

3.1 Esiopetuksen lähtökohtia

Lapsen siirtyminen esiopetukseen on uusi ja jännittävä tilanne tulevalle koululaiselle ja hänen perheelleen. Esiopetus on luonteeltaan jo paljon lähempänä koulua, kuin mitä varhaiskasvatus on. Kun mietitään esiopetuksen sisältöä ja tapoja sen toteuttamiseen, on muistettava kehitysvaihe, jossa lapsi on. Sen lisäksi, että lapsi on siirtymävaiheessa varhaiskasvatuksesta kouluun, hän oppii koko ajan uusia asioita. Tässä vaiheessa kehitystä vaikutetaan paljon siihen, miten mielekkääksi lapsi oppimisen kokee. Opetettavien asioiden tulee vastata lapsen ikäkauden tarpeita, ja opetusmetodien tulee olla mielekkäitä ja monipuolisia. Esiopetuksessa oleva lapsi vasta harjoittelee koulussa olemista, joten pitkään paikalla istuminen ja tarkka kuuntelu eivät ole vielä mielekkäitä tapoja oppia. (Lautela 2011, 31.)

Kuusivuotias lapsi kehittyy vauhdilla, ja jokainen päivä vie häntä eteenpäin kohti koululaisen taitoja ja kykyjä. Esikouluikäisen kehitystä voi tarkastella päivän askareissa, kun pikkulapselle ominaiset tavat jäävät hiljalleen taakse, ja tilalle tulevat esikoululaisen tarkempi havainnointi, tunne-elämä ja kiinnostuksen kohteet. Lapsi tarvitsee aiempaa enemmän liikuntaa, ja esikouluikäiset voivat olla hyvinkin liikunnallisia ja toiminnallisia. Lapsen persoona ja tunne-elämä kehittyvät ja kypsyvät vauhdilla, ja lapsi alkaa kokea tunteita syvemmin, hän pohtii asioita laajemmin, eikä hän koe tunnekuohuja enää niin impulsiivisesti kuin pikkulapsi. Esikouluikäinen osaa käyttää mielikuvitustaan jo laajasti, hän kehittelee ja kokeilee monipuolisia asioita

leikeissään ja arjessa ylipäättään. Kuusivuotiaana parhaimmillaan on myös niin kutsuttu herkkyyskausi, jolloin on otollisin aika opetella jokin erityistä opettelemista vaativa harrastus, esimerkiksi jonkin instrumentin soitto. Herkkyyskauden aikana lapsi on erityisen innostunut ja halukas oppimaan nimenomaan vaativamman taidon. Jos lasta sen sijaan ei kannusteta, tai hänelle ei anneta mahdollisuutta oppia tällaista taitoa, hänen on vaikeampi oppia se myöhemmin. Toki oppiminen onnistuu myöhemminkin, mutta opettelu vaatii huomattavasti enemmän työtä. (Lautela 2011, 32-33.)

Esiopetuksen piirissä on havahduttu ilmiöön, joka on valitettavan tuttu koulumaailmassa. Lasten erilaiset oppimisvaikeudet ja käytöshäiriöt alkavat yhä aiemmin, ja ne vaikeuttavat merkittäväällä tavalla lapsen koulutaipaletta. Lasten henkinen huonovointisuus on monien tekijöiden summa, eikä voida suoraan sanoa, mistä kaikista hankaluudet voivat johtua. Yhdeksi merkittäväksi syylliseksi ilmiöön on esitetty ajan hengen mukaista jatkuvaa kiirettä ja informaatiotulvaa, joka tarjoaa useimmiten hyvien uutisten sijaan jotain ikävää kerrottavaa. Perheet viettävät vähemmän aikaa yhdessä kuin ennen, vanhempia työllistävät työelämän velvollisuudet ja oman ajan hallinta, sekä perhe-elämän yhdistäminen tähän kaikkeen. Lapset puolestaan viettävät enemmän aikaa itsekseen erilaisten viestimien äärellä, joista he imevät ikäviä asioita itseensä, jotka aiheuttavat pelkoa ja levottomuutta. Vanhempien ja koulun tulee olla tarkkana lapsen käytöksen suhteen ja tutkia, onko haastava käyttäytyminen sidonnainen johonkin oppimisvaikeuteen, ulkopuoliseen häiriötekijään vai liittyykö rajojen kokeileminen normaaliin kehitykseen. Mitä nopeammin häiriötekijä löydetään, sitä aikaisemmin lapsi saa tarvitsemaansa tukea ja apua, ja elämä koulumaailmassa helpottuu. (Lautela 2011, 34.)

3.2 Esiopetuksen luonne

Esiopetuksen kantava ajatus on toteuttaa sitä lapsilähtöiseksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että opetus toteutetaan lapsen ikäkauteen sopivalla tavalla, mielekkäillä menetelmillä ja riittävän ajan kanssa. Kehitys on täysin omanlaisensa prosessi, jota jouduttamalla tehdään pahimmillaan

hallaa lapsen normaalille kehitykselle. Opetuksessa tulisi laskea erityistä painoarvoa niille kehityksen osa-alueille, jotka kehittyvät erityisesti kuusivuotiaalla lapsella. Tällaisia osa-alueita ovat esimerkiksi kielen kehitys ja tunne-elämän kehitys. (Jantunen 2011, 57.)

Kasvatuksella on tärkeä asema lapsen kokonaisvaltaisen minäkuvan muodostumisessa. Lapsella tulee olla vapaus vastaanottaa sellaisia kasvua tukevia elementtejä, jotka sopivat hänen kehitysvaiheisiinsa. Kasvatuksen ja opetuksen tulee tukea ja ohjeistaa, mutta samalla myös suojella lasta. Kaikki tieto ei ole hyväksi lapselle, joten opetuksesta ja kasvatuksesta vastaavien tulee turvata lapsen kasvurauha pitämällä haitalliset tekijät poissa lapsen kasvuympäristöstä. Tasapainoiseksi ihmiseksi kasvamisen edellytyksenä on laadukkaan ja monipuolisen kasvatuksen turvaaminen jokaiselle lapselle. Esiopetuksessa tällaiselle kasvulle luodaan pohjaa opetuksella, joka kehittää tasapainoisesti niin lapsen tunnemaailman kehitystä, oppimisen taitoa ja omien vahvuuksien ja kehittämisen tarpeiden tuntemista. (Jantunen 2011, 57.)

3.3 Siirtymä varhaiskasvatuksesta kouluun

Esiopetukseen siirtyvä lapsi käy läpi suuria muutoksia, sillä hän on siirtymässä pienestä lapsesta isoksi koululaiseksi. Lapsen siirtyessä kouluun häneltä odotetaan jo itsenäisempää otetta elämään, sekä tavallisimpia tietoja ja taitoja, joita koulunsa aloittavalla lapsella tulisi olla. Esiopetus tukee siirtymävaiheessa olevaa lasta hyvin, sillä esiopetus asettuu luontevasti varhaiskasvatuksen ja koulun väliin. Esiopetuksessa tärkeä väline oppimiseen on leikki, jonka kautta lapset harjoittelevat ja kohtaavat todellisen elämän tilanteita. Esikouluikäisen leikki ei enää vilise mielikuvitusmaailmoja ja satunnaisia, epäloogisia tapahtumia, vaan ne alkavat sisältää esimerkiksi erilaisten arjessa tapahtuneiden tilanteiden läpikäymistä, jonka kautta opitaan tietoja ja taitoja sekä oikeaa ja väärää. (Hakkarainen 2002, 70-71.)

Esiopetuksen tavoitteena on valmistaa lasta tulevaa koulumaailmaa varten, ja opetukseen onkin asetettu tavoitteita, jotka lasten tulisi saavuttaa ennen kouluun siirtymistään. Esikoululaisen tuntomerkeiksi voidaan listata esimerkiksi selviytyminen itsenäisesti arjen askareissa, kyky olla rauhassa ja keskittyä tarvittavissa tilanteissa, sekä taito toimia ryhmässä. Tällaiset

taidot kuuluvat perustavalla tavalla jokaisen ihmisen tietotaitoihin, ja ne tulisi omaksua jo lapsena. Esiopetuksen tavoitteena ei niinkään ole edistää vaikkapa kirjoitus- tai lukutaidon kaltaisia yksittäisiä taitoja, vaan valmistaa lasta tuleviin haasteisiin ryhmän kanssa toimimisessa, muiden huomioimisessa ja tilan antamisessa ja ottamisessa oikeissa paikoissa. Tällaisten vuorovaikutustaitojen osaaminen helpottaa huomattavasti lapsen siirtymistä vaativampaan koulumaailmaan, jossa keskitytään enemmän juuri yksittäisten taitojen harjoitteluun, ei enää niinkään ryhmässä toimimiseen, joka harjoitellaan esiopetuksessa. (Jantunen & Lautela 2011, 88-89.)

4 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä eri toimijoiden toteuttamana. Varhaiskasvatuksella pyritään tarjoamaan lapselle parhaat mahdolliset edellytykset ja olosuhteet oppia, ihmetellä ja tuntea itsensä arvokkaaksi.

4.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Opetushallitus on koonnut varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ne keskeiset piirteet, joiden mukaan varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan valtakunnallisesti. Perusteet on kirjattu varhaiskasvatukseen, ja niiden tulee noudattaa lain määräyksiä. Varhaiskasvatukseen sisältyy varhaiskasvatuksen tavoitteet, sekä selonteon lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Myös esiopetus kuuluu osaksi varhaiskasvatusta, mutta siitä määrittää tarkemmin perusopetuslain esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

Varhaiskasvatus kuuluu suomalaiseen koulutusjärjestelmään tarkoituksenaan tukea lapsen kasvua ja oppimista. Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja opetuksesta on huoltajilla, ja varhaiskasvatus on mukana tukemassa heitä tässä työssä. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma luo yhteisen lähtökohdan kaikille varhaiskasvatuksen piiriin kuuluville, jotta heidän kehityksensä ja hyvinvointinsa olisi turvattu kokonaisvaltaisesti yhteisten perusteiden mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelma koostuu kolmesta eri tasosta, jotka ovat valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelmien peruste, paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lasten omat, paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

4.2 Varhaiskasvatussuunnitelman tehtävät, tavoitteet ja velvoitteet

Varhaiskasvatus on yksi yhteiskunnallisista palveluista, jonka tehtävänä on edistää ja tukea lapsen kasvun eri osa-alueita yhdessä huoltajien kasvatustyön kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, ja torjuu syrjäytymistä sekä huonoa kohtelua. Lapsen tulevaisuuden kannalta varhaiskasvatuksella on keskeinen osa, sillä se vahvistaa lapsen osallisuutta, sekä yhteiskuntaan kuuluvuuden tunnetta. Opetus, kasvatus ja kokonaisvaltainen tuki ovat tärkeitä myös vanhemmille, sillä varhaiskasvatus antaa myös heille mahdollisuuksia esimerkiksi työelämässä ja koulutuksissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14.)

Kuntien velvollisuus on toteuttaa ja järjestää varhaiskasvatusta kuntalaisten tarpeiden mukaan. Varhaiskasvatusta järjestävät tahot voivat olla esimerkiksi päiväkotit ja perhepäivähoito, joista huoltaja päättää lapsensa osallistumisesta. Myös esiopetuksen piirissä olevalla lapsella tulee olla mahdollisuus varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Varhaiskasvatusta järjestettäessä voidaan käyttää kunnan itse järjestämiä palveluita, tai turvautua julkisen tai yksityisen palveluntuottajan tarjontaan. Ulkopuolisen tahon palveluita käytettäessä tulee varmistaa, ovatko niiden sisällöt vastaavia kunnallisten varhaiskasvatuksen palveluiden sisältöjen kanssa. Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen omalla äidinkielellään. Kunnalla tulee olla valmiudet toteuttaa varhaiskasvatusta suomen-, ruotsin- tai saamenkielellä. Myös viittomakielisten palveluiden on oltava saatavilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14.)

Varhaiskasvatuksen velvoitteet on kirjattu Suomen perustuslakiin. Eri lakipykälien lisäksi varhaiskasvatukseen sovelletaan kansainvälisiä sopimuksia, kuten yhdenvertaisuuslakia, tasa-arvolakia, Euroopan ihmisoikeussopimusta, YK:n lasten oikeuksien sopimusta, YK:n yleissopimusta vammaisten henkilöiden oikeuksista, YK:n julistusta alkuperäiskansojen oikeuksista

sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Varhaiskasvatus on tarkoitettu kaikille lapsille riippumatta erityisen tuen tarpeesta, vammasta tai kulttuurisesta taustasta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 15.)

4.4 Seurakunnan varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on yksi kirkon perustavimmista toimintamuodoista, ja kirkko toimijana on keskeisimpiä varhaiskasvatuksen toteuttajia yhteiskunnassa. Seurakunnan varhaiskasvatus palvelee koko perhettä, ei vain lapsia, sillä varhaiskasvatus pyrkii edistämään perheiden hyvää elämää, perheen kanssa yhteistyössä tapahtuvaa kasvatuskumppanuutta sekä kristillistä uskoa ja arvoja. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 4.) Kirkon varhaiskasvatus on pääasiassa lasta varten suunniteltua, ja sen toiminnalla pyritään tuomaan lapsen elämään mahdollisimman paljon hyviä asioita. Toiminnan turvallisuus ja mielekkyys pyritään ylläpitämään tasapainoisella jaottelulla, jossa toiminta on lapsilähtöistä, mutta aikuisjohtoista. Lapsi saa rauhassa oppia ja etsiä uusia asioita, toteuttaa luovuuttaan ja aktiivisuuttaan aikuisen turvallisessa valvonnassa. Lapsen turvallisuuden tunnetta pyritään vahvistamaan myös lisäämällä hänen tietouttaan siitä, että hän on arvokas ja riittävä, hän kelpaa Jumalalle ja ihmisille juuri omana itsenään, ja häntä rakastetaan ja hänestä pidetään huolta. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 8-9.)

Lapselle tulee antaa riittävästi tilaa ja virikkeitä, jotta hän saisi itse oppia hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja sen tapaa toimia. Lapset oppivat erityisesti leikin, mielikuvituksen ja erilaisen luovan tekemisen kautta, joten heille tulisi tarjota riittävästi tilaa oman luovuuden harjoittamiselle. Kuten aikuisillakin, myös lapsilla on oikeus niin oman tilan ottamiseen kuin lepoon ja hiljaisuuteen, rauhaan ja Pyhän läsnäolon tuntemiseen. Kokiessaan arvostusta, rakkautta ja kunnioitusta lapsi oppii itsekin levittämään ympärilleen näitä asioita. Muiden arvostus ja rakkaus lähimmäistä kohtaan ovat asioita, joita lapsi oppii koettuaan ne ensin itse. Kokemus hyväksytyksi ja rakastetuksi tulemisesta, asemasta Jumalan luomana ihmeenä ovat tärkeä osa lapsen identiteetin kehittymistä ja rakentumista. Tähän liittyen kirkon varhaiskasvatus

varhaiskasvatuksessa tulisi vielä kehittää. Molempia varhaiskasvatussuunnitelmia käytetään rinnakkain niiden erilaisten painopisteiden takia. (Ojell 2013, 20.)

YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa on koottu lasten oikeuksia uskontoa ja omaatuntoa ajatellen. Lapsella tulee olla oikeus elintasoon, jonka turvin on mahdollista ylläpitää sosiaalista, henkistä, hengellistä ja ruumiillista kehitystä. Lapsi on oikeutettu uskontonsa ja kehityksensä mukaiseen ohjaukseen, josta hän saa kokemuksia ja tukea elämäänsä. Aamu- ja iltapäivätoimintaa ohjailevassa laissa on määritelty ne perusteet, joilla seurakunnan tulee toteuttaa toimintaansa. Toiminta voi toteutua yhteistyössä eri tahojen kanssa, mutta myös itsenäinen toiminta on mahdollista. Aamu- ja iltapäivän tavoitteena on tukea lasta kristillisessä kasvussa sekä samalla tukea koko perhettä yhteistyön kanssa. Toiminnassa lapsen kehitystä tukevat monipuolinen, virikkeellinen toiminta, sekä koulutetut työntekijät. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 6.)

5 KIRKKOPEDAGOGIIKKA

Kirkkopedagogiikka on samaan aikaan uusi ja vanha menetelmä, jonka ansiosta lapset ja aikuiset pääsevät käsiksi vielä paremmin omaan kotikirkkoon, sen erilaisiin yksityiskohtiin, historiaan ja tunnelmaan. Kirkkopedagogiikka auttaa myös syventämään suhdetta siihen näkyttömään Pyhään, jota voimme vain aistia joiltakin osin.

5.1 Kirkkopedagogiikan historiaa

Kirkkopedagogiikan voidaan ajatella syntyneen 1970-luvun Saksassa. Tuon ajan jumalanpalvelukset eivät enää koonneet ihmisiä entiseen malliin, ja väki kirkossa väheni merkittävästi. Siinä missä paikallisten kirkossakäynti väheni huolestuttavasti, turistien ja vaeltavien kertakävijöiden määrä kirkoissa kasvoi näkyvästi. Vierailijat eivät olleet kiinnostuneita niinkään viikkotoimituksista, vaan kirkon taiteesta ja yksityiskohdista, tunnelmasta ja hiljaisuudesta. Ihmiset kirjoittivat esirukouspyyntöjä, sytyttelivät rukouskynttilöitä ja vain aistivat kirkon hiljaisuutta, rauhaa ja selittämätöntä pyhän tuntua. (Grunewald 2005, 15.)

Vaeltavaa seurakuntaa yritettiin epätoivoisesti saada mukaan tavallisiin viikkopalveluksiinkin, mutta yritys oli turha. Joskus nuo vaeltajat saattoivat viivähtää kirkossa vartin, ja jatkaa sitten matkaansa. Papit pitivät Jumalan sanan julistamista omana tehtävänänsä ja yksinoikeutenaan, mutta jumalanpalveluksen saarna ei kutsunut luokseen ihmisiä. Jostain he kuitenkin halusivat kuulla Jumalan sanaa, ja tuon tarpeen myötä syntyi käsite ”kivien saarna”. Sillä tarkoitetaan kirkkotilan esineiden ja rakenteiden mystistä, sanatonta viestintää, jota aiheeseen perehtymätön ihminen ei kuitenkaan ymmärrä. Sen takia tarvittiin erityinen tulkki tällaisiin tilanteisiin, ja näin kirkkopedagogiikka sai alkunsa. (Grunewald 2005, 16.)

Uudenlainen, vuorovaikutteinen menetelmä kirkkoon tutustumisesta saavutti suosiota myös muissa Saksan kirkoissa, ja uutta menetelmää lähdettiinkin kehittämään laajoilla alueilla.

Kirkkopedagogiikkaa toteutettiin hyvin erilaisilla ryhmillä, joilla oli erilaisia lähtökohtia ja näkökulmia kirkon tutkimiseen. Ryhmät koostuivat koululaisista, jotka saivat opetusta keskiaikaisista taideteoksista, sekä pääsivät vierailemaan museoina toimivissa kirkoissa. Vierailuilla käytettiin erilaisia menetelmiä, joiden kautta ryhmät saivat kokonaisvaltaisemman kuvan kirkon taiteesta ja arkkitehtuurista. Pian koettiin tarve järjestäytyneelle yhdistykselle, johon kirkkopedagogiikasta kiinnostuneet voisivat liittyä. Virallinen yhdistys perustettiin vuonna 2000, ja järjestön nettisivujen kautta on mahdollista tutustua kirkkopedagogiikan vielä paremmin. (Grunewald 2005, 16-17.)

5.2 Kirkkopedagogiikan keskeiset piirteet

Kirkkopedagogiikan keskeisin ajatus ja kantava teema on vuorovaikutteinen viestintä, johon liittyvät olennaisesti lisäksi kiireettömyys ja spiritualiteetin huomioonottaminen. Kirkkopedagogiikka on prosessi, jossa vierailijaa ohjataan kohtaamaan tunnetasolla näkemänsä asiat. Vierailijan osa on tärkeä osa prosessia, sillä hän ei ole vain passiivinen tarkkailija, vaan hän on itsessään osa ymmärtämisen prosessia. (Grunewald 2005, 18.)

Vuorovaikutteisella viestinnällä tarkoitetaan kirkkopedagogiikassa suhdetta, joka syntyy vuorovaikutuksessa vierailijan ja hänen näkemiensä asioiden välille. Ajatuksena ei ole järjestää vierailijoille kirkkokiertuetta, jossa he saavat käsityksen vain kirkon nähtävistä asioista. Vierailun keskeisimmäksi kokemukseksi voi nousta taideteosten sijaan vaikkapa tapa, miten valo käyttäytyy kirkkosalissa, ja millaisia tunteita se vierailijassa herättää. Yksittäiset asiat voivat auttaa vierailijaa löytämään aineksia oman elämän kiireellisyyden käsittelylle ja hankalien tilanteiden ratkomiselle. (Grunewald 2005, 18.)

Kirkkopedagogiikan prosessissa kiireettömyys on hyvin tärkeää. Tarkoituksena on johdattaa vierailijaa kiireettömään tutkiskeluun ja pohtimiseen ilman minkäänlaisia suorituspaineita. Sen sijaan, että vierailulla tulisi nähtyä kaikki olennainen, on tärkeämpää saada laadukkaita kokemuksia. Jonkin pienen yksityiskohdan tarkka tutkiskelu voi tuoda syvempiä kokemuksia, kuin koko tilan tiedostaminen. (Grunewald 2005, 19.)

Kirkkovierailu on ihmiselle enemmän tai vähemmän hengellinen kokemus. Onhan rakennus, jossa vierailaan, satoja vuosia vanha, monien muistojen ja kokemusten täyttämä tila, jossa ihmiset ovat kohdanneet Jumalan erityisellä tavalla jo vuosia. Kuitenkaan kirkkoa ei tule pitää pelkkänä museona, joka on vanhojen esineiden keräilypaikka. Kokemus kirkon iästä itsessään voi synnyttää selittämättömiä kokemuksia. Tällaiselle kokemiselle ja tunteille on annettava riittävästi aikaa ja tilaa. Lisäksi on annettava aikaa niille asioille, joiden takia ihmiset aikanaan kirkkoon hakeutuivat. Esirukouspyynnön jättäminen tai kynttilän sytyttäminen tarjoavat läheisemmän kokemuksen Pyhän yhteyteen pääsemisestä. (Grunewald 2005, 19.)

Alkuvaiheessa kirkkopedagogiikka hyödynsi erityisesti kahta lähdettä; museopedagogiikkaa ja uskonnonopettajia, jotka taisivat maalausten tulkitsemisen jo vuosien takaa. Museopedagogiikan ajatuksena oli tuoda taide lapsille tutummaksi siten, että he pelkän katselemisen sijaan myös ymmärtäisivät sitä. Lisäksi apuna käytettiin teologista ja taidehistoriallista sanastoa, joiden avulla kyettiin selittämään kirkkotilan erityistä symboliikkaa. Kirkkopedagogiikassa on myös kasvatustieteellinen näkökulma, erityisesti hahmopsykologian puolelta, jonka ajatus tajunnan perustumisesta aistihavaintoihin mahdollistaa kokonaisvaltaisempia kokemuksia. Senpä takia kirkkopedagogiikka tarjoaa näkemyksen kirkon tarkastelusta kaikilla viidellä aistilla. (Grunewald 2005, 19.)

5.3 Kirkkopedagogiikka Suomessa

Kirkkopedagogiikkaa on hyödynnetty Suomen seurakunnissa jo joitakin vuosia eri muodoissa. Varsinaista käsitettä ”kirkkopedagogiikka” ei välttämättä tunnisteta, vaikka kyseistä metodia olisi käytetty paljonkin. Suomessa kirkkopedagogiikan kirjoa on opittu hyödyntämään muokkaamalla sitä omalle työalalle sopivaksi. Menetelmää on testattu eri ryhmillä aina pienistä lapsista aikuisiin asti, joten menetelmän avulla on saavutettu mielekkäitä kokemuksia ikäkausista riippumatta. Kirkkopedagogiikan menetelmiä on erityisesti lähdetty kehittämään vuodesta 2003 alkaen, jolloin perustettiin moniammatillinen hanke, Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla. (Lindgren, Lindfors & Kangasmaa 2005, 36.)

Siinä missä Saksan kirkkopedagogiikkaa on työstetty kulttuurisesta näkökulmasta, on Suomen kehitystyöstä vastannut seurakunta. Suomessa kehityksen lähtökohtina ja kiintopisteinä on pidetty kahta asiaa, jotka ovat lapsi ja kirkko. Tutustuttaessa kirkon kaltaiseen rakennukseen on syytä muistaa, että kyseessä ei ole samankaltainen rakennus kuten vaikkapa museo tai vierastalo. Kirkon olemus ja ilmapiiri on ainutlaatuinen sen takia, että rakennuksen sisällä kohtaavat jatkuvasti hengellinen ja maallinen maailma, eikä niitä voi jakaa kahteen selkeään alueeseen. Ne ikään kuin asettuvat toistensa lomaan, erottamattomiksi. Kun taas puhutaan lapsesta, tulee muistaa, että hän käsittelee näkemäänsä ja kokemiaan asioita eri tavoin kuin aikuinen. Tutustuminen ja suhteen luominen kirkkoon tapahtuu lapsen ehdoin, eikä hän tarvitse ymmärtääkseen faktatietoa tai historiikkaa saavuttaakseen tuntuman kirkkoon. Lapsi kykenee aistimaan pyhän ainutlaatuisella tavalla, ja kirkkoon tutustuessaan hänen täytyykin saada edetä omalla tavallaan, omasta maailmastaan ja kokemuksistaan käsin. (Lindgren ym. 2005, 37.)

Suomalaisessa kirkkopedagogiikan kulttuurissa on lähdetty rohkeasti kokeilemaan menetelmän toimivuutta eri ikäkausien, ryhmäkokojen ja ryhmien keskuudessa. Kirkkopedagogista menetelmää ovat päässeet testaamaan niin pienet päiväkotilaiset, koululaiset, pienryhmät kuin isoskoulutettavatkin. (Lindgren ym. 2005, 39.) Vierailut on pyritty pitämään lyhyinä, ja mahdollisuuksien mukaan ryhmiä on pyydetty vierailemaan kotikirkossa useampia kertoja. Tiiviit, mutta intensiiviset ja toistuvat vierailut auttavat luomaan kirkosta selkeämpiä kuvia, kuin esimerkiksi useiden tuntien mittaiset vierailut. Kirkkovierailujen tarkoituksena ei ole tuoda koko rakennusta tutuksi heti kerralla, vaan vierailuilla on ennen kaikkea kasvattava ja kokemusmaailmaa avartava tarkoitus. (Lindgren ym. 2005, 40.)

5.4 Kirkkopedagogiikan ja koulun yhteistyö

Monissa kunnissa seurakunta ja koulut tekevät hyvää yhteistyötä. Seurakunnista tehdään vierailuja kouluun esimerkiksi juhlavuosien, kirkkovuoden pyhien tai muiden merkkipäivien

myötä. Tällainen yhteistyö tuo vaihtelua koulupäiviin, ja lisäksi yhteistyö sopii osaksi opetus-suunnitelmaa. Kirkkopedagogiikan menetelmät eivät ole vain kristillisen kasvatuksen saaneille lapsille tarkoitettuja, vaan se sopii myös niille lapsille, jotka eivät ole mukana koulun uskonnonopetuksessa, tai jotka edustavat jotain toista uskontoa. Oman kotipitäjän kirkkoon tutustumista ei lasketa uskonnon harjoittamiseksi, sillä sen voi ajatella edustavan enemmänkin paikallishistorian opetusta sekä taiteen ja arkkitehtuurin tuntemusta. Suomalaisessa opetus-suunnitelmassa painotetaan suomalaisen kulttuuriperinnön tuntemista, ja usein kirkoista löytyy sellaista tietoa ja materiaalia, jota ei muualla säilytetä, joten vierailut kirkoissa istuvat hyvin opetussuunnitelmaan. (Laajoki, Holma, Nevalainen & Luodeslampi 2005, 72.)

Perusopetuksen yksi keskeisimpiä tavoitteita on siirtää kulttuuriperintöä sukupolvilta toisille. Jotta ymmärretään tämän päivän arvomaailman syntyä ja muutoksia, on tunnettava ne lähtökohdat, joista tätä kaikkea lähdettiin muodostamaan. Suomalainen yhteiskunta rakentuu vahvasti kirkon arvomaailman rakenteisiin, eikä suomalaisen kulttuurin rakennetta voi hahmottaa kunnolla ilman kirkkoa. Hengellisen arvonsa lisäksi kirkon tehtävänä on jo vanhastaan ollut ylläpitää kuntien hallintoa, opetusta eri tieteen- ja taiteenalojen saralla sekä sosiaalityön toimivuutta. Lisäksi kirkko on ollut mukana ihmisten elämän käännekohtissa aina syntymästä kuolemaan saakka. Ulkoisesti kirkosta voidaan hahmottaa valtaapitävien vaikutukset kirkon ulkoasuun ja paikkaan, johon se on rakennettu. Kirkko viestii olemuksellaan arvokkuutta ja arvoa, joka korostaa sen asemaa paikkakunnan maamerkinä ja symbolina. (Laajoki ym. 2005, 73.)

Käsitteenä kirkkopedagogiikka ja kirkkovierailut saattavat kuulostaa siltä, että ne kuuluvat pelkästään uskonnonopetuksen piiriin, ja ne täydentävät opetussuunnitelmaa pelkästään uskonnon osa-alueelta. Kirkkopedagogiikan menetelmät tuovat kuitenkin useimmat koulun oppiaineista käytäntöön erikoisella tavalla. Kirkkovierailuun voidaan liittää ainakin matematiikkaa, ympäristö- ja luonnontieteitä, maantietoa, kuvataidetta, musiikkia, äidinkieltä, historiaa, yhteiskuntaoppia ja käsitöitä. Maantiedon pariin oppilaat pääsevät jo lähestyessään kirkkoa. He tarkastelevat paikkaa, jolle kirkko on sijoitettu, mitä sen ympäristössä näkyy, onko kirkko

näkyvällä paikalla vai hieman piilossa. Historia ja yhteiskuntaoppi pääsevät myös käyttöön jo kirkon ulkopuolella, kun tarkastellaan kirkon ulkomuotoa, mitä tyylikautta se voisi edustaa, onko kirkon seinässä tai kivijalassa rakennusvuotta, onko silloin tapahtunut jotain erityistä. Myös sankarihaudoista ja monumenteista kirkon ympärillä voidaan aavistaa, mihin aikaan se on rakennettu. Matematiikkaa voidaan hyödyntää kirkon mittauksessa. Oppilaat voivat tarttua toisiaan kädestä ja laskea, miten monta oppilasta tarvitaan muodostamaan piiri kirkon ympärille, tai montako askelmaa tarvitaan, jotta ulko-ovelta päästään alttarille. Kirkot ovat usein mielenkiintoisia erityisesti eri taiteenalojen osalta, sillä kirkoissa riittää erilaisia taideteoksia, veistoksia, maalauksia, soittimia ja symboliikkaa. Niiden kautta avautuu lukemattomia mahdollisuuksia perehtyä taiteen, käsitöiden ja musiikin maailmaan. Kirkossa riittää paljon katseltavaa ja opittavaa, eikä siihen tutustumisessa välttämättä tarvita hengellisiä osa-alueita, jotta vierailu olisi vaikuttava. Joillekin oppilaille kirkossa käynti ei ole mitenkään säännöllinen tapahtuma, joten vierailu voi herättää miettimään kirkkoa ja sen elämää aivan uudella tavalla. (Laajoki ym. 2005, 74.)

Suunniteltaessa kirkkovierailua on hyvä muistaa muutamia asioita. Aluksi on hyvä perehtyä opetussuunnitelmaan sekä Opetushallituksen uskonnon opetuksen kehittämishankkeeseen. Vierailun tulee olla opetussuunnitelman mukainen, ja yhteisten sopimusten kautta sopivaksi räätälöity. Opetushallituksen hankkeet puolestaan antavat suuntaviivoja sille, miten koulu on suunnitellut toteuttavansa uskonnonopetuksen, ja mitä painopisteitä korostaen. Ennen vierailua koululle on hyvä toimittaa esimerkiksi Mitä kuuluu kotikirkkoon-niminen aineisto, joka on Lasten Keskuksen suunnittelema virikeaineisto kirkkoon tutustujille. Aineisto on tarkoitettu erityisesti 8-10-vuotiaille koululaisille, ja se sisältää muutamia tehtäviä ja tutustumismateriaalia ennen vierailua. Kun koululle otetaan yhteyttä, mukaan kannattaa pyytää joko koulutyöstä vastaava pastori tai muu yhdyshenkilö, joka on jo valmiiksi tuttu koululle. Ideaa esiteltäessä on hyvä kehittää jo valmiiksi tiivis runko, jonka mukaan vierailu toteutuisi. Suunnitelmassa on kuitenkin hyvä olla tilaa kouluta tuleville ideoille ja toiveille. Hedelmällisimmin yhteistyö toteutuu ja vierailusta tulee myös koulun toiveiden mukainen, jos vierailua rakennetaan yhdessä opettajan kanssa. Hän osaa esitellä paremmin tarpeita, joita oppilailla on eri

oppiaineissa. Tärkein varmistettava asia on hengellisyyden näkyminen vierailulla. Sopiiko koululle, että vierailulla pidetään hartaus, vai tuleeko vierailun painottua nimenomaan eri oppiaineiden sisältöihin. Myös opettajan ja työntekijän roolit vierailulla kannattaa sopia etukäteen. Ihanteellista olisi, jos seurakunta voisi järjestää koulun opettajille oman vierailun esimerkiksi ennen oppilaiden vierailua. Opettajat saisivat jonkinlaisen käsityksen siitä, mitä kirkkopedagogiikka on, ja parhaimmillaan he saisivat omalta vierailultaan virikkeitä, joita he voisivat tuoda omaan työhönsä koulumaailmaan. (Laajoki ym. 2005, 82-83.)

6 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA JA SEIKKAILUKASVATUS

Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus ovat saavuttamassa yhä suurempaa jalansijaa kasvatuksen ammattilaisten parissa. Erilaiset kokemusmaailmaan nojaavat menetelmät, käytännön toimiminen ja itse yrittäminen ja kokeileminen tukevat lapsen kehitystä ja oppimista, ja tuovat opittaviin asioihin täysin uudenlaista tulokulmaa. Toiminnalliset menetelmät palvelevat hyvin mitä erilaisimpia oppijoita.

6.1 Elämyksen ja opetuksen välinen suhde

Tämän päivän opetuksessa ja kasvatustoiminnassa erilaisia tapoja oppia pidetään yhä tärkeämpinä. Erilaiset oppimistyylit eivät ole enää niin vieraita kuin ennen, ja erilaisia menetelmiä osataan tarjota laajemmin ja kattavammin. Niin kouluissa kuin erilaisissa harrastusympäristöissä on yleistynyt elämyksen kautta opettaminen ja sen kautta positiivisten kokemusten ja onnistumisen tunteiden tuottaminen. Elämyksellisen opetuksen on nähty tuottavan hyviä tuloksia etenkin niiden lasten ja nuorten keskuudessa, joiden oppimistyylit eivät istu sellaiseen koulumaailmaan, tai joilla on hankaluuksia oppimisessa. Ei ole täysin oppijasta itsestään kiinni, miten opetus tehoaa, vaan oppiminen prosessina on molemminpuolista toimintaa, jossa oppija, opettaja ja ympäröivä tilanne ovat aktiivisina osapuolina. Henkilön persoona vaikuttaa vahvasti siihen, miten hän kokee ympäröivän maailman ja opetuksen. (Karppinen & Latomaa 2007, 11-12.)

Elämys on käsitteenä sikäli hankala, että termin selittäminen ei sinällään vastaa sitä, miten se todellisuudessa koetaan. Elämys tarkoittaa jokaiselle eri asiaa, sillä se voidaan kokea hyvin monella tapaa. Jollekin elämys tarkoittaa todellista adrenaliinipiikin hankkimista vaikkapa extreme-urheilun parissa, kun taas joku kokee saman elämyksen rauhallisella kävelyllä metsän reunassa. Ei siis ole yhtä oikeaa tapaa määritellä, mitä elämys on, sillä se riippuu aina kokijasta, tilanteesta ja tilanteen tavoitteesta. (Karppinen & Latomaa 2007, 13.)

Koulumaailmassa elämyksen tunne syntyy usein oppimistilanteessa itsessään. Opetuksen tarjoamat tunteet, ajatukset ja mielikuvat voivat tuoda opetukseen elämyksellisyyttä ilman suurempia kokemuksellisia elementtejä. Jos opetukseen pyritään saamaan elämyksellinen ote, on se aina perusteltava pedagogisesta näkökulmasta käsin. (Karppinen 2007, 75.) Hyvä esimerkki elämyksen sisällyttämisestä opetukseen on esimerkiksi opetustilan vaihto muuksi, kuin tavanomainen luokkahuone. Opetustilan muutoksilla on yleensä selkeä tarkoitus, ja sitä kautta opetukseen saadaan positiivista muutosta ja elämyksellisyyttä. Yhteisesti muutetulla tilanteella pyritään saamaan jokaiselle omanlainen positiivinen kokemus opetuksesta. Positiivinen kokemus puolestaan auttaa luomaan myönteisiä muistikuvia opetustilanteesta, jolloin oppi jää paremmin mieleen, ja se on helpompi muistaa positiivisen muiston kautta. Mielekkäät opetusmetodit ja elämyksellisyyys auttavat muistamaan opitun asian vielä vuosia myöhemmin, sillä opetuksesta jäänyt positiivinen muistijälki pitää sitä yllä. (Karppinen 2007, 76.)

Kouluissa järjestetyn opetuksen tulee tarjota oppilaalle opetusta, joka auttaa häntä kehittymään ja kehittämään omia taitojaan myönteisellä tavalla. Parhaiten tätä tarkoitusta palvelee monipuolinen ja vaihteleva työskentely, joka herättelee oppilaan ajattelemaan ja työstämään asioita mahdollisimman laaja-alaisesti ja eri metodeja avuksi käyttäen. Aina opetus ei saavuta kohdettaan toivotulla tavalla, ja käytetyt menetelmät koetaan pikemmin negatiivisiksi kuin positiivisiksi. Jos käytetyt opetustavat ovat vaikkapa liian haasteellisia suhteessa oppilaan tietotasoon, tai käytetty menetelmä ei tue opetettavaa asiaa mitenkään, voi opetuksen teho jäädä pieneksi. Harkitsemattomat menetelmät voivat huonosti omaksuttuina tuoda kielteisen kokemuksen sekä opetettavasta asiasta kuin sen opettajasta. Ihmisen tietoisuus ei kykene käsittelemään aivan kaikkea elämystä, jota hänelle tarjotaan, joten on osattava valita tarkasti juuri oikea määrä ja tilanne, johon elämyksellisyyttä kannattaa sijoittaa. (Karppinen 2007, 77.)

6.2 Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus Suomessa

Suomalainen kulttuuri on tarjonnut elämyspedagogiikalle ja seikkailukasvatukselle hyvät puitteet, vaikka järjestäytyntä elämyspedagogiikkaa ja seikkailua on lähdetty muokkaamaan

paljon myöhemmin. Suomalaisten elinkeino on ollut luonnossa jo satojen vuosien ajan, ja luonnossa eläminen ja oleminen olivat tavallista arkea, toisin kuin tämän päivän kaupunkielämään tottuneiden. Vaeltaminen, kalastaminen, teltassa yöpyminen ja erilaisten käsitöiden tekeminen luonnon antimista olivat vielä joitakin vuosia sitten ehto elämän ja toimeentulon ylläpitämiselle, mutta tänä päivänä tilanne on toinen. Luonnossa liikkuminen ja toisaalta jopa alkukantaisiksi nähdyt asiat ovat se, mikä tuottaa eniten elämystä. Ei ole siis sattumaa, että erityisesti luontoon painottuvat, elämyksiä ja kokemuksia tarjoavat yritykset ovat suosittuja vastapainon tarjoajia nykyajan kiireisille, suorituskeskeisille ihmisille. (Karppinen & Latomaa 2015, 7.)

Otollisista olosuhteista huolimatta Suomen elämys- ja seikkailupedagogiikka lähtivät kasvuun vasta 1970-80-lukujen aikana. Eränkäynti ja luonnossa liikkuminen saivat tuekseen uusia muotoja, ja vaihtoehtoisia elämyksen muotoja syntyi pitkien prosessien myötä. Elämyspedagogiikka saavutti nopeasti suosiotaan erityisesti nuorisotyön toimijoiden keskuudessa. (Karppinen & Latomaa 2015, 101.) Elämyspedagogiikan toimintamuodoista kehittyi vaihtoehtoisia tekemistä erityisesti nuorille, jotka olivat vaarassa syrjäytyä, tai koulu- ja työpaikan puutteessa lähellä joutua huonoille teille. Toimintaan haettiin rahoitusta eri kanavien kautta, ja niiden rahoitusten turvin perustettiin ensimmäisiä järjestäytyneitä yhdistyksiä seikkailupedagogiikan eteenpäin viemiseksi. Seikkailun ja elämysten tärkeyden kirkastuttua perustettiin lopulta koulutusohjelmia, joista osa toimii yhä suomalaisen seikkailupedagogiikan kehittämiseksi ja edistämiseksi. Täysin tyhjästä luodun toimintamallin vaikutuksia voidaan nähdä positiivisina tuloksina esimerkiksi seurakuntien, järjestöjen, lastensuojelun ja muiden kasvatus- ja opetus-työn piirissä. Esimerkiksi seurakuntien leiri- ja retkiperinteet ovat suurimmaksi osin seikkailupedagogiikan työjäljen tulosta. Ilman pitkäjännitteistä kehitystyötä tällaisia perinteitä ei monistakaan seurakunnista löytyisi. (Karppinen & Latomaa 2015, 102-105.)

6.2 Salaisuuslaatikko

Salaisuuslaatikko on toiminnallinen hartausmenetelmä, jossa hartaushetkiin liitetään erityinen, salaisuuslaatikosta paljastuva esine. Menetelmän tarkoituksena on ikään kuin konkretisoida sitä hetkeä, jolloin hartaudessa avataan ovi Pyhän maailmaan. Salaisuuslaatikko otetaan mukaan hartauteen, jonka aluksi siihen osallistuvat henkilöt saavat arvuutella, mitä laatikossa voisi olla. Lopulta esine paljastetaan, ja sitä käytetään virikkeenä päivän raamatuntekstin ymmärtämiseksi. Kun hartaus päättyy, esine laitetaan takaisin laatikkoon. Seuraavalla kerralla esine on uusi, samoin kuin raamatunteksti ja käsiteltävä kirkkovuoden pyhäpäivä. (Mäkinen & Jokela 2014, 6-7.)

Salaisuuslaatikko toimii hartausmenetelmänä erityisesti silloin, jos sitä käytetään toistuvana metodina. Hartaushetkiin lisätään salaisuuslaatikon lisäksi muita pysyviä elementtejä, kuten muodostelma, jossa hartaus pidetään, hartauskynttilän sytytys, laulu, rukous ja yhteinen hartauden päätös. Suljettu piiri auttaa pitämään yllä turvan tunnetta, ja kontaktin ottaminen muihin helpottuu, jos kaikki näkevät toisensa. Yhteisessä hetkessä hartauteen osallistujat auttavat toinen toisiaan pääsemään tarkemmin käsiksi Pyhän kohtaamiseen, ja oman kokemusmaailman vahvistamiseen. (Mäkinen & Jokela 2014, 5.)

6.3 Montessoripedagogiikka ja Godly Play

Montessoripedagogiikka on Maria Montessorin kehittänyt malli uskontokasvatuksesta, josta Godly play on yksi tulkintamalli. Godly Play koostuu ohjatusta leikistä, jonka puitteet on tarkasti määritelty, mutta jonka kulkua lapset itse ohjailevat. Godly Play on spiraalinomainen rakennelma, jossa leikki kasvaa ja kehittyy lapsen ikäkausien mukaan. Toisin kuin perinteisissä seurakunnan kerhoissa, Godly Play ei kierrätä samoja kertomuksia samoilla lapsilla, vaan Raamatun kertomukset on jaettu siten, että ne tukevat lapsen kristillistä kasvua eri elämänvaiheissa. (Berryman 2013, 10.)

Godly Playn ajatuksena on tutustuttaa lapset Raamatun kertomusten maailmaan erityisen välineistön ja prosessin kautta. Hyvin valmisteltu Godly Play-tuokio toteutetaan erityisessä huoneessa, jossa tarvittavat tavarat on aseteltu juuri niille tarkoitetuille paikoille. Lapsille kerrotaan, missä mitkäkin esineet sijaitsevat, ja että niillä on aikansa ja paikkansa, ja niitä käytetään, kun hetki on oikea. Hetket noudattavat erityistä kaavaa, johon sisältyy hetkiä aina saapumisesta yhteiseen leikkihetkeen, juhlan järjestämiseen ja tilasta poistumiseen. Koko tuokio muodostaa suuren leikin, jonka aikana lapset saavat vielä paremman käsityksen Pyhän läsnäolosta muiden lasten ja ohjaajien avulla. (Berryman 2013, 13.)

Godly Play opettaa lapsille ja aikuisille hyvin erilaisia tapoja kohdata Pyhä. Vaikka menetelmä vaatii opettelua toimiakseen, sen tapa opettaa on hedelmällinen. Menetelmä pyrkii tuomaan pyhyiden kokemisen takaisin arkeen, leikkeihin ja esineisiin. Samalla opetellaan tapoja, jolla pyhän voi kohdata arjessa ilman kiirettä ja äänekästä tekemistä. Jumalan kohtaaminen hiljaisuudessa ja rauhassa tuo kokemukseen paljon enemmän, kuin kiireessä ja aikataulussa kohtaaminen. Menetelmän erityinen rikkaus on sen aisteihin ja havaintoihin perustuva opetusmetodi. Lapsille tarjotaan ympäristö, joka kannustaa heitä tekemään omia päätelmiä, keskustelemaan ja pohtimaan, miten esineet, äänet ja tuoksut voisivat liittyä käsiteltäviin asioihin. (Berryman 2004, 20.) Käsitellessään Godly Play-materiaalia, lapset oppivat myös kunnioitusta niin esineitä kuin toisia lapsia kohtaan. Kun lelut, joilla leikitään, eivät ole omia, tulee lasten miettiä tarkemmin, miten niitä voi kohdella. Lisäksi on muistettava, että toisetkin ehkä tarvitsisivat esineitä, joita itse käyttää, miten niitä voisi vaihdella ilman, että kenellekään tulisi paha mieli. Godly Play-menetelmän tärkein ja keskeisin pointti on kuitenkin Pyhän olemuksen ymmärtäminen, miten ja missä se ilmenee maailmassamme, ja miten sen voimme kohdata. Menetelmä mahdollistaa Pyhän ymmärtämisen kokonaisvaltaisena osana maailmaamme. (Berryman 2004, 21.)

Godly Play on menetelmänä hyvin mielenkiintoinen ja monitahoinen, eikä sen oppiminen tapahdu muutamassa päivässä. Menetelmä onkin saanut osakseen myös kritiikkiä, jossa sitä ar-

vostellaan muun muassa turhan kaavamaisesta otteesta, lapsen luovuuden rajoittamisesta tarkalla ohjelmalla ja sisällöillä, materiaalin kalliista hinnasta ja hankaluudesta oppia. Kritiikki on toisaalta aiheellista, sillä menetelmä vaatii toteuttajaltaan erityistä paneutumista, omistautumista ja kärsivällisyyttä. Menetelmän kehittäjät ja paremmin aihetta tuntevat muistuttavat, että Godly Playn ei olekaan tarkoitus olla kivaa pientä vaihtelua, vaan kyseessä on pitkäjänteinen työskentelytapa, jolla tuetaan lapsen kristillistä kasvua aina lapsesta teini-ikäiseksi saakka. (Berryman 2013, 44.)

7 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KUVAUS

7.1 Aiheen valinta ja työn aloitus

Ajatus kirkkoseikkailukerhosta lähti liikkeelle kiinnostuksestani kirkkopedagogiikkaa kohtaan. Löysin kirkkopedagogiikan oppaan sattumalta eräällä kirjastokäynnillä, ja lainasin sen ihan mielenkiinnosta. Aihe oli tuttu jo jossain määrin eri opintojaksoilta, ja kiinnostuinkin aiheesta jo silloin. Idea kirkkoseikkailukerhosta syntyi vasta myöhemmin, kun halusin yhdistää jotenkin toiminnallisen työskentelytavan, lapset ja kirkon. Aihe sai lopullisen varmistuksensa, kun esittelin aiheeni harjoittelussa ollessani Tyrnävän seurakunnassa.

Suunnittelin kohderyhmäkseni esikoululaisia jo ennen kuin tiesin hankkeistajani. Esikoulukäiset olivat jääneet minulle vähän vieraaksi ikäryhmäksi, joten halusin haastaa itseni silläkin osa-alueella. Työelämäohjaajani kanssa sovimme, että testiryhmäksi pyydetäisiin Kirkkomännikön koulun 0B-luokkaa Tyrnävältä. Kyseinen koulu oli aiemminkin osallistunut yhteistyöhön seurakunnan kanssa, ja yhteistyö oli nähty hyvänä. Minun lisäkseni sovittiin, että testikerroilla mukana olisivat minun lisäkseni ainakin esikoulun opettaja, työelämänohjaaja, sekä sopimuksen mukaan kanttori, suntio ja varhaisnuorisotyöntekijä.

Varsinainen opinnäytetyöprosessi aloitettiin 19.10.2016, jolloin pidettiin aloituspalaveri työelämänohjaajan ja seurakunnan varhaisnuorisotyöntekijän kanssa. Työntekijät esittivät toivomuksia ja ideoita, millaista toimintaa kerhossa voisi olla. Palaverissa sovittiin opinnäytetyön viralliset toteutuspäivät, sekä loppupalaverin ajankohta. Virallinen opinnäytetyösopimus allekirjoitettiin marraskuussa 2016.

Kirkkoseikkailukerhoon kutsuttiin Kirkkomännikön koulun 0B-luokkalaiset. Esikoululaisille tiedotettiin tulevasta kerhosta tammikuun 2017 aikana (LIITE 1.), ja kutsu kirkkoseikkailukerhoon lähetettiin kirjeitse 0B-luokan oppilaille.

Ennen varsinaisen toiminnallisen osion toteuttamista pidimme työelämänohjaajani kanssa palaverin, jossa kävimme läpi tulevat kerhokerrat. Tuossa palaverissa pääsin myös tutustumaan Tyrnävän kirkkoon tarkemmin, jotta osaisin kertoa ja esitellä kirkkoa kerhoissa.

7.2 Työtapojen valinta ja materiaalin kokoaminen

Kirkkoseikkailukerhon materiaalin ideana on säilyttää ohjelman järjestys samana jokaisella kerralla. Hartausmenetelmäksi valitsin salaisuuslaatikon, joka mielestäni palvelee juuri tällaista toimintaa. Salaisuuslaatikon avulla lapset pääsevät virittäytymään jokaiseen kerhokertaan eri esineiden kautta. On jännittävää saada arvuutella, mitä laatikosta voisi tänään löytyä. Samalla tarjoutuu hyvä hetki keskustella esineestä tarkemmin, jos lapset eivät tunnista sitä. Esineen toimiessa johdantona hartaus pääsee hyvin alkuun, ja kerhokerrasta syntyy yhtenäinen vaikutelma. Salaisuuslaatikkona toimii esimerkiksi vanha kenkälaatikko, jonka voi koristella mieleisellään tavalla. Laatikon sisältö kerätään itse, ja esineet on hyvä pitää laatikossa mukana, vaikka niitä kaikkia ei aina tarvitakaan. Lisäksi laatikossa on hyvä olla muutama huivi esineiden peittämiseen, hartauskynttilä ja tulitikut ja valkoinen liina. (Mäkinen & Jokela 2014, 6-7.) Jokainen kirkkoseikkailukerhon hartaus on itse suunnittelemani ja laatimani, ja apunani olen käyttänyt lastenraamattua, tuttuja hartauskertomuksia tai omia kokemuksiani. Hartaudet on puettu tarinamuotoon, jotta lapset saisivat mielekkäällä tavalla kuvan tutuista juhlapäivistä, Raamatun henkilöistä ja arkipäivän tilanteista.

Hartauden jälkeen luvassa on jokaisella kerralla pieni alkuleikki. Leikin tarkoituksena on rentoutua mahdollisesta jännityksestä, ja päästä hieman käsiksi itse kirkkotilaan. Jo ajatus siitä, että kirkossa voi leikkiä, saattaa olla joillekin lapsille vieras asia. On tärkeää, että lapsi ymmärtää kirkon arvokkaana ja pyhänä paikkana, jossa on syytä käyttäytyä kauniisti, mutta kuitenkin sellaisena Herran huoneena, jonne lapset, leikki ja riemu ovat enemmän kuin tervetulleita.

Varsinainen kirkkoseikkailu toteutuu kerhossa siten, että jokaisella kerralla päästään tutustumaan johonkin tiettyyn osaan tai esineeseen kirkossa. Esimerkiksi urkupartti, sakasti ja alttari-alue ovat sellaisia paikkoja, jonne lapsi ei useinkaan pääse. Onkin etuoikeus päästä kurkistamaan niihin paikkoihin, jonne seurakunnan työntekijät pääsevät. Samalla lapsi saa kirkosta kokonaisvaltaisemman kuvan ja huomaa, miten suuri rakennus kirkko lopulta on. Korkealla kirkontornissa, tai kylmässä kellarissa saa jännittää, mutta myös olla ylpeä siitä, että kotikirkko tulee tutuksi lattiasta kattoon. Tutuksi tulevat myös kaikki ne lukuisat esineet, joita ennen on ollut lupa vain katsella kirkon penkistä. Nyt niihin on lupa koskea ja miettiä, mihin niitä käytetään, mistä ne ovat tulleet ja miltä ne oikein tuntuvat kädessä.

Jotta kirkossa seikkaileminen ei jäisi pelkästään kirkkokierrokseksi, on tärkeää tutustua kirkkoon leikin myötä. Jokaiselle kerhokerralle on suunniteltu alkuleikin lisäksi pulmatehtävä tai askartelu, jonka kautta juuri tutkittu yksityiskohta tulee vielä tutummaksi. Esimerkiksi sakastissa askartelu, kirkon mittaaminen oman kehon avulla tai aarteensintä kirkossa ovat sellaista ohjelmaa, joka jää mieleen pitkäksi aikaa. Työskentelyt vaativat toteuttajaltaan jo hieman enemmän etukäteisvalmistelua, mutta liian työläitä toteuttaa ne eivät ole. Työskentelyjen tarkoituksena on osoittaa niin lapsille kuin aikuisille, ettei kirkossa vierailu tarkoita hiljaa ja varovasti liikkumista, paikoillaan pysyttelyä ja kaukaa katselua. Nimensä mukaisesti kerhon on tarkoitus tehdä kirkkovierailusta seikkailu, jossa kirkko tulee tutuksi kellarista kellotapuliin.

Jokainen kerhokerta on hyvä päättää yhteiseen lopputuokioon. Kerho päätetään alttarille, josta kerho lähti käyntiin hartauden merkeissä. Lopputuokiossa on hyvä kysellä, mitä kerhosta jäi mieleen, jäikö jotain kysyttävää, ja olisiko jollakin vielä jotain, jonka haluaisi yhteisesti kertoa. Lasten kysymyksille ja ihmettelylle pitää jäädä aikaa, jotta kirkkoseikkailun perimmäinen tarkoitus toteutuu. Kerhon päätteeksi voidaan kokoontua vielä yhteen piiriin ja lausua Herran siunaus, josta on hyvä jatkaa päivää opettajan tai työntekijän ohjeiden mukaisesti.

Kirkkoseikkailukerhon materiaali koostuu kymmenestä, valmiiksi suunnitellusta kerhokerrasta. Kerhokertojen hartaudet liittyvät aina kirkkovuoden eri pyhiin, joita myös kerhokertojen muu sisältö sivuaa. Jotta kerhokertojen hartaudet toteutuisivat suunnitellun materiaalin mukaisesti, tulee kerhon pitäjän koota oma Salaisuuslaatikko, josta löytyvät tarvittava välineistö hartauteen, sekä esineet, jotka löytyvät laatikosta kullakin kerralla. Perusvälineet, joita hartauteen tarvitaan, ovat kynttilä, tulitikut, huivi esineen peittämistä varten, Raamattu ja itse Salaisuuslaatikko. Myös kirkkoseikkailukerhon materiaalia voi säilyttää Salaisuuslaatikossa. Hartauteen tarvittavat esineet ovat pieni lahjapaketti, enkeli, leluaasi, tuohus, Raamattu, vanha avain, liturgisten värien mukaiset liinat, ehtoollispikari, pieni kello ja kastekynttilä.

7.3 Toiminnallisen osion toteuttaminen

Opinnäytetyöni toiminnallinen osio toteutettiin Tyrnävän seurakunnassa kolmena peräkkäisenä tiistaina, 7.2, 14.2 ja 21.2. Kerhoon osallistuivat Kirkkomännikön koulun 0B-luokkalaiset, sekä esikouluopettaja. Esikoululaiset saapuivat opettajan johdolla kirkkoon, jossa toivotin heidät tervetulleiksi. Sovimme muutamasta yhteisestä pelisäännöstä, jonka jälkeen siirryimme alttarille hartauteen. Hartaus toteutui Salaisuuslaatikko-menetelmänä, jonka avulla hartaudet noudattivat samankaltaista kaavaa kaikkina kolmena kertana. Toteutettujen kerhokertojen aiheina olivat adventti, mikkelinpäivä ja palmusunnuntai, ja kerhokertojen tarkemmat ohjelmat löytyvät liitteestä 2 kirkkoseikkailukerhon materiaalista.

Kerho toteutui pääsääntöisesti siten, että minä ohjeistin kaikki työskentelyt, mutta ensimmäisellä kerralla jakautuessamme pienempiin ryhmiin apuna toimivat esikouluopettaja ja työelämänohjaaja. Olin valmistellut muille ryhmänohjaajille ennalta materiaalin, jonka ohjeiden avulla he tarkastelivat kirkkoa yhdessä ryhmänsä kanssa. Viimeisellä kerhokerralla kerhoon saapui kanttori kertomaan hieman uruista, niiden soittamisesta ja toiminnasta. Lapset olivat vielä sen verran pieniä, että lähes kaikki, mitä kirkosta kerrottiin, tuli uutena ja mielenkiintoisena. Lapsista näkyi selvästi, että ajatus kirkossa leikkimisestä ja seikkailemisestä oli ehkä hie-

man vieras, eivätkä he metelöineet tai riehuneet yhdelläkään kerralla. Päinvastoin, kirkon tarkastelu sujui hyvin rauhallisissa ja kiinnostuneissa merkeissä. Erityisen tärkeäksi lapset kokivat loppupiirin, jonka aikana he saivat esittää omia kysymyksiään ja havaintojaan kirkosta. Toisinaan tuntui, että kaikki kolme kerhokertaa olisivat sujuneet aivan hyvin niinkin, että istumme yhdessä alttarialueella, ja lapset saavat esittää kysymyksiä ja kommentteja kirkkoon liittyen. Mieleenpainuvalta yllätykseltä vaikutti myös askartelemani enkelikortti, jonka jaoin jokaiselle lapselle viimeisen kerhokerran päätteeksi.

7.4 Toiminnallisen osuuden arviointi

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden arviointi työelämänohjaajan kanssa toteutui lähinnä suullisena palautteena ja keskusteluna, mitä huomioita toteutuksesta oli syntynyt. Keskustelimme toteutuksista aina kunkin kerran jälkeen, ja palautteen tarkoituksena oli herättää ajatuksia, mitä muutoksia seuraaville kerroille voisi tehdä. Eniten huomioitavaa työelämänohjaajan mukaan oli aikataulutuksessa, pienempien ryhmien ohjeistuksessa sekä käytännön asioissa, mitä kaikkea olisi kannattanut huomioida ennen toteutusta.

Kerhokerran pituudeksi olin määritellyt noin tunnin, mutta erityisesti toisella kerralla aikataulutus epäonnistui aika paljon askartelutuokion takia. Sovittu tunti venähti 1h 30 min mittaiseksi, mutta toteutuksessa mukana olevia se ei haitannut. Lopulliseen materiaaliin työelämäohjaaja kehotti muuttamaan ajan suosiolla tavallista pidemmäksi. Toinen aikataulullinen haaste liittyi kanttorin vierailuun. Emme ehtineet sopimaan kanttorin kanssa tarkemmin, miten hän vierailullaan tulisi esittelemään omaa työpistettään kirkossa, joten hänen esittelynsä venähti hieman liian pitkäksi, ja aikaa muihin, lapsia enemmän kiinnostaviin työskentelyihin ei ollut kovin paljon.

Ensimmäisellä kerhokerralla kirkkoa tutkittiin pienemmissä ryhmissä. Ryhmien toiminta siinänsä sujui ihan hyvin, mutta ryhmien epätasaisuus hankaloitti hieman toimimista. Sain esikouluopettajalta apua ryhmien jaossa, mutta silti jotkut lapsista eivät aina jaksaneet kulkea

loppuun asti ryhmänsä kanssa, vaan he pitkästyivät ja huutelivat muille ryhmille. Pienestä levottomuudesta huolimatta pienten ryhmien toiminta oli parempi vaihtoehto, kuin yhdessä ryhmässä liikkuminen. Muutama isompi, yhdessä toteutettu työskentely sujui paljon rauhallisemmin, kun lapset olivat ensin päässeet tekemään itsenäisemmin tutkimusta kirkossa.

Työelämänohjaajan arviointi suorituksestani oli suurimmaksi osin positiivinen, eikä hän löytänyt työstäni suurempia puutteita. Suurin huomion aihe oli muutamien yksityiskohtien tarkentaminen lopulliseen materiaaliin, sekä vaihtoehtoisten työskentelyjen ehdottamista materiaaliin haastavia tiloja silmällä pitäen. Hyvinä asioina hän näki tavan, jolla kohtasin lapset kerhon aikana. Hän piti suunnittelemani hartauksia, leikkejä ja muuta toimintaa lapsille sopivana ja mielenkiintoisena, eikä nähnyt niissä puutteita tai muokattavaa.

7.5 Esikouluopettajan arviointi

Vuorovaikutukseni lapsiryhmän kanssa nähtiin hyvänä ja luontevana. Osasin olla läsnä, ja kontaktini lapsiin oli luontevaa ja kuuntelevaa, jonka myötä sain luotua lapsille turvallisen ja rauhoittavan ilmapiirin. Ohjaukseni oli selkeää ja lapset tiesivät, mitä tapahtuu. Positiivista palautetta keräsi erityisesti se, että pystyin kuuntelemaan lasten mielteitä ja samalla ohjasin tilannetta siihen suuntaan, mihin piti. Kerhokerroille syntyneet rutiinit helpottivat lasten toimimista, mikä auttoi toimimaan vieraassa ympäristössä. Toiminta koettiin hyvin rytmitetyksi ja vaihtelevaksi, ja näin lapset jaksoivat hyvin koko seikkailun. Opettajan mukaan kyseinen ryhmä kaipasi erityisesti toimintaa, mutta onnistuin hyvin työskentelemään sen kanssa. Kerho oli ollut lapsille mieleinen, sillä kunkin kerran jälkeen lapset olivat vielä puhuneet aiheesta koululla. Kiireettömyys oli tärkeä asia silloinkin, kun jossain harjoituksessa meni odotettua pidempään. Niin sanottu liukuhihna-aikataulu ei olisi palvellut tarkoitustaan kirkkoseikkailukerhossa, vaikka aikataulun tuli silti olla selkeä. Erityisen kiitoksen sai jokaisen lapsen huomiointi kortilla kirkkoseikkailun päätteeksi, joka oli lapsille merkityksellinen asia.

Ohjausvastuun jakaminen esikouluopettajalle oli hyvä asia erityisesti sen takia, että ryhmä oli vieras. Ryhmädynamiikassa oli opettajan mukaan sellaisia yksityiskohtia, jotka eivät välittyisi vieraalle ihmiselle, joten opettajan asema työskentelyissä oli tärkeä. Pienryhmien jako opettajan johdolla oli hyvä tapa, sillä opettaja tuntee ryhmänsä paremmin, ja täten tietää, ketkä lapsista on hyvä laittaa samaan ryhmään. Hän pyysi kiinnittämään tarkempaa huomiota kysymykseen vastaajan ja vapaaehtoisen valintaan, etenkin silloin, jos puheenvuoroja pyydetään viittaamalla. Nopeat viittaajat usein vievät vuoron niiltä jotka tarvitsevat aikaa vastauksensa muodostamiseksi.

Kerhokertojen sisällöt koettiin hyväksi, ja etenkin pelastushistorian suurimmat tapahtumat olivat hyvä valinta lyhyelle kerhojaksolle. Oli hyvä, että tutustumiskertoihin oli valittu enkeleiden kaltaisia tuttuja asioita, sillä etenkin tämän ryhmän lapsille enkelit olivat tärkeitä, sillä koulussa oli puhuttu niistä jo jonkin verran. Toiminnalliset harjoitukset koettiin hyväksi ja mielekkäiksi tavoiksi työskennellä, ja ne olivat jääneet hyvin lasten mieleen, etenkin keskusteluiden kautta opitut asiat olivat jääneet mieleen. Eri aistit oli erinomaisesti huomioitu oppimisen kanavana, ja yhden kerran askartelu oli opettajan mielestä riittävä. Liiallista paikallaan oloa ei ollut, vaan keskittyminen oli mitoitettu esikouluikäiselle sopivaksi. Urkujen tutkiminen oli lapsille mieleenpainuvaa, mutta se olisi voinut olla aivan erillinen erityiskertakin, jotta minun ohjaamiseni olisi päässyt paremmin oikeuksiinsa. Tuolla kerralla kanttori vei valtaosan kerhon ajasta, mikä oli ehkä hieman pitkä lapsia ajatellen.

Jatkoa ajatellen opettaja kehotti liittämään leikit ja toiminnot hartauden alle siinä määrin, kuin vain oli mahdollista. Esimerkiksi leikin uudelleen nimeäminen toisi työskentelyihin uudenlaista kulmaa, joka kiinnostaisi lapsia taas uudella tavalla. Hän myös toivoi, että lukemani tarina voisi lähteä kirkkoseikkailukerran jälkeen ryhmän mukaan. Kirkossa riittää esikoululaiselle vielä niin paljon ihmeteltävää, että tarina voi unohtua. Koulussa tarinaan voitaisiin palata vielä tarkemmin. Eskareiden lukutaitoa ajatellen voisin miettiä, olisiko kirkkoon voinut laittaa lyhyitä tietoiskuja koskien eri esineitä ja elementtejä. Esikoululaiset olisivat voineet lukea nuo laput kaverilleen ääneen, jolloin kirkkoseikkailu olisi tukenut myös lukemaan oppimista. Tällä

tuettaisiin myös sitä esiopetuksen ajatusta, että lapset tutustuvat ilmiöihin eri tasoilla, jokainen lähtökohdistaan. Tulevissa kerhokerroissa hän suositteli lähettämään kerhokertojen kysymykset ja aiheet opettajalle ennakoon, jotta hän voisi perehtyä aiheeseen tarkemmin.

Kokonaisuutena kirkkoseikkailun koettiin tukevan kotikirkkoon tutustumista. Opettajan kokemus oli, että kerhoon osallistuminen vahvisti lasten kokemusta siitä, että kotikirkossa on paikka heille jokaiselle, ja että kotikirkossa oleminen tulisi luontevammaksi jatkossa. Kirkkoseikkailu nähtiin todella hyväksi välineeksi esiopetuksen ja seurakunnan varhaiskasvatuksen yhteistyöhön.

7.6 Oma arvio toteutuksesta

Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus toteutui pitkälti suunnitelmien mukaan, vaikka tila, jossa opinnäytetyöni toteutin, oli vieras, eikä kirkkoseikkailu menetelmänäkään ollut minulle tuttu. Esikoululaisten kanssa työskennellessäni yllätyksenä tuli, miten paljon aikaa tuli varata lasten kysymyksiin vastaamiselle. Jokaisen kerhokerran jälkeen olisimme varmasti voineet istua ainakin puoli tuntia vielä yhdessä, ja ihmetellä kirkosta löytyneitä asioita. Lapset kokivat todella tärkeäksi, että he saivat kertoa kokemuksiaan kirkossa käymisestä, mitä kaikkea olivat kirkosta löytäneet ja miltä kirkon eri osissa seikkailu oli tuntunut. Esikoululaiset olivat kiitollinen yleisö siinä mielessä, että heitä ei haitannut, vaikka suunniteltu aikataulu välillä venähtikin, päinvastoin nopean tahdin ylläpitäminen näytti harmittavan osaa. Lasten reaktiot olivat ihanan aitoja, kun kiersimme kirkkoa, varsinkin, jos he pääsivät käymään jossain, missä aiemmin eivät olleet käyneet.

Kerhon toteutus tuli yllättävän nopeasti siihen nähden, miten hyvin olin ehtinyt perehtyä kirkkoseikkailuun menetelmänä. Vaikka kerho toteutui mielestäni hyvin, havaitsin siinä kyllä sellaisia seikkoja, joita tahtoisin myöhemmin vielä kehittää. Itselleni jäi kerhosta sellainen tuntuma, että viiden aistin käyttö ei välttämättä toteutunut niin hyvin ja laajasti kuin olisin toivonut. Toki tiedän myös sen, että vielä esikouluikäistenkin kanssa on hyvä käydä asioita osa-

alue kerrallaan, eikä ole oppimisen kannalta hyödyllistä kaataa kaikkea oppia lapsen omaksettavaksi heti kerralla. Lisäksi tahtoisin jatkojalostaa siirtymätilanteita tehtävästä toiseen. Kerhossa käsiteltävät aiheet ja työskentelytavat poikkeavat kuitenkin toisistaan aika paljonkin, joten toivoisin, että siirtymät olisivat hieman luontevampia ja hienovaraisempia töksähtelvien vaihtojen sijaan.

Kirkkoseikkailun materiaalin tuominen käytäntöön konkretisoi sen, ettei lasten kanssa kannata suunnitella kovin tarkkaa minuuttiaikataulua, sillä he tarvitsevat ja haluavatkin enemmän aikaa yksityiskohtien ihmettelemiseen kuin aikuiset. Oli todella hienoa, mutta samalla hämmentävää kuunnella, miten pienet yksityiskohdat lapsia jäävät kiinnostamaan. Esimerkiksi yhdellä kerralla lapsia ihmetyttivät suuresti kirkon palohälyttimet ja valvontajärjestelmä. Aikamme niitä ihmeteltyämme lapset lähtivät itsekin kehittämään vastauksia ja arvauksia kysymyksiinsä. Pian meillä olikin käynnissä hyvä keskustelu kirkon valvontakameroista, johon sekoittuivat omat kokemukset ja veikkaukset siitä, miten kävisi, jos kirkkoon tulisi rosvoja. Lasten kanssa keskustelu auttoi myös muun materiaalin rakentamisessa siinä mielessä, että paineet informatiivisen ja kaiken kattavan materiaalin luomisesta poistuivat. Tarkoitukseni oli kuitenkin luoda kirkkoseikkailumateriaali esikoululaisille, ei infopakettia esimerkiksi kirkkohistoriasta kiinnostuneille opiskelijoille.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli valmistaa kirkkoseikkailukerhon materiaalipaketti esikouluikäisille. Ajatus materiaalipaketista ja kirkkoseikkailukerhosta muodostui aika nopeasti oman kiinnostukseni herättyä kirkkoseikkailua kohtaan. Kirkoissa vierailu ja niihin perehtyminen on ollut mielenkiinnon kohteenani jo joitakin vuosia, ja ajatus kirkon kohtaamisesta täysin uudessa valossa tuntui mukavalta idealta jo aikuisenkin näkökulmasta. Vanha ja kulu- nut, nöyrä, hiljainen ja anteeksipyytelevä asenne kirkossa käymisestä sai lentää romukoppaan, kun materiaaliini löytyi erilaisia työskentelyjä, joissa nauraminen, uteliaisuus ja ennen kaikkea seikkailu saivat täyttää kirkon.

Innostuksen ja ideatulvan hieman rauhoituttua tutkin, mikä oli Suomen seurakuntien ja kirkkoseikkailun suhde. Yllättävää oli, että maininta kirkkoseikkailusta löytyi monen seurakunnan sivuilta, mutta materiaalia itse kirkkoseikkailuun ei löytynyt kuin yhden painetun suomenkielisen oppaan verran. Kirkkoseikkailua käsittelevän aineiston hankinta rajoittui pitkälti tuohon yhteen kirjaan, mutta tukea aiheeseen sain seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa käsittelevistä teoksista. Kävi ilmi, että elämysten tuottaminen kasvatuksessa ja opetuksessa ei ole sidottu mitenkään suureen määrään teoretietoa, vaan käytännön tutkimuksen ja kokemusten kirjaamisen kautta on syntynyt erityinen käsitteistö ja pohja elämyskasvatukselle. Mahdollisuudet seikkailukasvatuksen toteuttamiselle ovat rajattomat, mutta sen kapasiteettia on otettu käyttöön yllättävän pieneltä osin. Käytännössä elämyspedagogiikan menetelmin toteutettu opetus ja kasvatus ei ole sidottu ikään, ympäristöön tai kouluasteeseen, joten laajemmin hyödynnettynä siitä saataisiin täysin uudenlaisia ja mielekkäitä tapoja oppia myös heille, jotka eivät koe perinteistä opettajajohtoista opetusta palkitsevana.

Yhteistyöni Tyrnävän seurakunnan kanssa sai alkunsa harjoittelujaksolla, jonka toteutin kyseisessä seurakunnassa. Lapsi- ja varhaisnuorisotyön tilanne oli erityisesti esikoululaisten suh-

teen hankala, sillä seurakunnalla ei ollut erityisesti esikoululaisille tarkoitettua toimintaa ollenkaan, mutta kyseiselle toiminnalle nähtiin suurta tarvetta. Oli herännyt tarve luoda sellaista toimintaa, joka helpottaisi siirtymävaiheessa olevia esikoululaisia siirtymään varhaiskasvatuksen piiristä varhaisnuorisotyön toimintaan. Kirkkoseikkailukerhon tapainen toimintamuoto nähtiin hyvänä, sillä kerhoa vetäisivät lapsille tuttu lastenohjaaja, sekä vielä vieras varhaisnuorisotyöntekijä. Myös esikouluopettajan tuki ja läsnäolo helpottaisivat uuden ihmisen kanssa työskentelyä. Kirkkoseikkailukerho nähtiin riittävän matalan kynnyksen toimintana erityisesti tutustumisvaiheessa.

Kirkkoseikkailukerhon materiaali oli mukavan vaihteleva prosessi toteuttaa, sillä materiaalin laatiminen vaati monipuolista ajatustyötä ja miettimistä, miten eri harjoitteet istuisivat eri kirkkotiloihin. Materiaalin tarkoituksena oli perehdyttää lapset kirkkovuoden keskeisimpiin pyhäpäiviin, kirkkoon tilana sekä Raamatun kertomuksiin ja arjen hengellisiin tilanteisiin. Hartaudet ovat helposti lähestyttäviä, ja ne sopivat sellaisellekin lapselle, joka ei aiemmin ole päässyt mukaan seurakunnan hartauselämään. Koko kirkkoseikkailukerhon materiaalin on tarkoitus olla ihmettelevä, kysymyksiä herättelevä ja eri aistien kautta elämyksiä tuottava toimintakokonaisuus. Materiaalin monipuolisuudesta kertoo sen muokattavuus omaan kotikirkkoon sopivaksi. Materiaali ei myöskään ole tarkoitettu pelkästään esikoululaisille, vaan pienillä muutoksilla sitä voi käyttää kaikkien alakoulun luokkien kirkkovierailuilla.

Opinnäytetyön toteuttaminen oli antoisa kokemus, joka opetti paljon uutta niin esikoululaisista, varhaiskasvatuksen ja varhaisnuorisotyön välisestä siirtymävaiheesta kuin elämyspedagogiikan toteuttamisesta osana opetusta ja kasvatusta. Koin opinnäytetyöprosessin ikään kuin alustavana tutkimuksena ja käytännön kokeiluna tulevia työtehtäviä varten, joissa kirkkoseikkailulla tulee olemaan olennainen osa. Kirkkoseikkailun tapainen työskentelytapa on metodi, jota kehittelemällä voidaan luoda täysin uudenlainen tapa tuottaa elämyksiä aivan pienestä lapsesta aina aikuiseksi saakka.

LÄHTEET

- Berryman, J.W. 2004. Suuri leikki-Käsikirja Godly Play-menetelmään. Helsinki: Lasten Keskus.
- Berryman, J. E. 2013. Suuri leikki: Ohjaajan opas-Jeesus ja kirkko. Helsinki: Lasten Keskus & Kirjapaja Oy.
- Grunewald, E. 2005a. Polunpää löytyi Saksasta. Teoksessa T. Issakainen (toim.) Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla-Kirkkopedagogiikan opas. Helsinki: Lasten Keskus, 15-17.
- Grunewald, E. 2005b. Kirkkopedagogiikan tienviitat. Teoksessa T. Issakainen (toim.) Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla-Kirkkopedagogiikan opas. Helsinki: Lasten Keskus, 18-21.
- Hakkarainen, P. 2002. Kehittävä esiopetus ja oppiminen. Juva: WS Bookwell Oy.
- Halme, L. 2010. Lapsen parhaaksi-Uskontokasvatus kokonaisvaltaisen ihmiskuvan valossa. Helsinki: Lasten Keskus.
- Jantunen, T. & Lautela, R. 2011. Luokanopettajan kolme toivomusta esiopetukselle. Teoksessa T. Jantunen & R. Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 87-89.
- Jantunen, T. 2011. Esikouluikäisen oppimisen luonne. Teoksessa T. Jantunen & R. Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 54-64.
- Jokela, E. & Mäkinen, A. 2014. Salaisuuslaatikko -Toiminnallisia hartauksia kirkkovuoteen. Helsinki: Lasten Keskus & Kirjapaja Oy.
- Karppinen, S. J. A & Latomaa, T. 2007a. Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa S. J. A. Karppinen & T. Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä 2-Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus, 11-20.
- Karppinen, S. J. A. 2007b. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa S. J. A. Karppinen & T. Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä 2-Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus, 75-97.
- Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. 2015. Seikkaillen elämyksiä 3-Suomalainen seikkailupedagogiikka. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus.

Kokljuschkin, M. 1999. Seikkailuun!-Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Laajoki, L., Holma, M., Nevalainen, S. & Luodeslampi, J. 2005. Koulun ja kirkkopedagogiikan yhteinen matka. Teoksessa T. Issakainen (toim.) Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla-Kirkkopedagogiikan opas. Helsinki: Lasten Keskus Oy, 72-83.

Lapset seurakuntalaisina. 2013. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja. Helsinki.

Lautela, R. 2011. Esiopetuksen lähtökohtia. Teoksessa T. Jantunen & R. Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 31-35.

Lindgren, K., Lindfors, H. & Kangasmaa, T. 2005. Polku jatkuu Suomessa. Teoksessa T. Issakainen (toim.) Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla-Kirkkopedagogiikan opas. Helsinki: Lasten Keskus Oy, 36-41.

Ojell, R. 2013. Varhaiskasvatus seurakunnassa. Teoksessa S. Saarinen (toim.) Tää olis keskellä-Lapsi seurakunnan varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus & Kirjapaja Oy, 17-31.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. 2017. Opetushallitus. Helsinki.

Kutsu kirkkoseikkailukerhoon**Hei esikoululainen ja vanhemmat!**

Toivotan sinut eskarilainen lämpimästi tervetulleeksi seikkailuun kotikirkkossasi Tyrnävällä! Olen kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelija Centria ammattikorkeakoulusta Ylivieskasta, ja toteutan opinnäytetyönäni kirkkoseikkailukerhon, joka järjestetään kolmena perättäisenä tiistaina Tyrnävän kirkossa.

Esikoululaiset vierailevat tunnin mittaisessa kerhossa esikoulupäivän aikana. Kerhossa tutustumme kotikirkkoon kuunnellen, katsellen, tunnustellen ja pohtien, mitä kaikkea kirkossa oikein on. Pääsemme yhdessä tutustumaan kirkkotilaan ja kirkkovuoden merkittäviin pyhiin hartauksien, leikkien, laulujen ja yhteisen toiminnan kautta.

Kirkkoseikkailukerhoon osallistuminen on täysin vapaaehtoista, eikä viralliseen opinnäytetyöhön tule lasten kuvia, nimiä tai muita tietoja. Pyydän vanhempia ilmoittamaan esikoulun opettajalle, mikäli lapsenne ei osallistu kirkkoseikkailukerhoon.

Kirkkoseikkailukerho järjestetään yhteistyössä Tyrnävän seurakunnan ja Tyrnävän kunnan esikoulun kanssa. Jos ilmenee kysyttävää kerhosta, vastaan kysymyksiin mielelläni.

Kerhopäivät:

Tiistai 7.2

Tiistai 14.2

Tiistai 21.2

Seikkailuterveisin, Jessica Kangastie

Puh. 040 687 2443

Kirkkoseikkailukerho esikoululaisille

Sinulle, kirkkoseikkailukerhon vetäjä

Muutama sana kirkkoseikkailukerhon toteuttamisesta

- 1. Adventti (kirkko tilana)**
- 2. Loppiainen (sakasti)**
- 3. Kynttilänpäivä (kirkon kynttilät)**
- 4. Laskiaissunnuntai (kellotapuli ja kirkon kellot)**
- 5. Palmusunnuntai (kirkkotaide)**
- 6. Helluntai (kirkkotekstiilit)**
- 7. Juhannus (kastepuu ja kastemalja)**
- 8. Mikkelinpäivä (Urut, urkumarvi)**
- 9. Pyhäinpäivä (Ehtoolliskalusto)**
- 10. Tuomiosunnuntai (saarnastuoli)**

Hyvä työtoveri!

Edessäsi on esikoululaisille suunnattu kirkkoseikkailukerhon materiaalipaketti, joka on suunniteltu kirkkopedagogiikan menetelmiä mukaillen. Keskeistä siinä on, että kirkon tarkastelu tapahtuu viiden aistin avulla.

Tämä materiaali sisältää kymmenen valmiiksi suunniteltua kerhokertaa, jotka etenevät kirkkovuoden mukaan. Jokainen kerhokerta noudattaa samaa etenemisjärjestystä, mutta kullekin kerhokerralle varattu tekeminen tekee jokaisesta kerhokerrasta ainutlaatuisen! Kirkkoseikkailukerhon voi pitää jatkumona, jolloin kaikki kymmenen kerhokertaa pidetään perättäisinä kertoina. Täysin mahdollista on myös pitää kerhokerrat yksittäisinä, tapahtumaluontoisina kertoina, jolloin kerhon kesto ja tekemisen määrää kannattaa lisätä.

Jokainen kerhokerta sisältää seuraavat peruselementit:

Hartaus ja alkupiiri

Alkuleikki

Kirkkoon tutustuminen toiminnan ja leikkien kautta

Loppupiiri

Kerhokerrat on suunniteltu pidettäväksi tunnissa, mutta pienillä muutoksilla niitä pystyy helposti pidentämään. Materiaalin lopussa onkin muutamia hyviä vinkkejä sovellettavaksi. Sovella siis rohkeasti materiaalin osia toisiinsa, ja innostu kehittelemään omiakin tapoja seikkailla kirkossa!

Antoisia kirkkoseikkailuhetkiä Sinulle,

toivottaa Jessica Kangastie

Kirkkoon saapuminen

Ryhmän saapuessa kirkkoon sinun on hyvä olla heitä vastassa ulko-ovella joka kerta. Erityisesti ensimmäisellä kerralla, kun koko kerho lähtee käyntiin myös kirkon ulkopuolella olevan alueen tarkastelulla. Toivota lapset tervetulleiksi, ja pyydä heidät kirkon ulkoeteiseen, mikäli sellainen kirkosta löytyy. Jos ei, sopikaa kirkon ulkopuolella, että kirkkoon astuttaessa ulko-vaatteet ja kengät jäävät kirkon takapenkkeihin. Sen jälkeen siirrytään kohti alttaria yhteisesti sovitulla tavalla. Aluksi tavan on hyvä olla mahdollisimman helppo, kuten hiljaa hiipiminen. Myöhemmin toteutettavia tapoja voivat olla vaikkapa konttaaminen, yhdellä jalalla hyppely, rapukävely yms.

Hartaus

Jokainen kerhokerta alkaa hartaudella, joka noudattaa samaa rakennetta. Kerro lapsille, että kun sytytät kynttilän, se on merkki hartauden alkamisesta. Silloin kenenkään ei tarvitse sähelätä omiaan, vaan silloin ollaan rauhoittuneena Jumalan kasvojen ääreen. Salaisuuslaatikosta otetaan päivän esine, joka kannattaa peittää liinalla jo ennen lasten tuloa. Anna esineen kiertää lasten käsissä, ja pyydä heitä tunnustelemaan sitä, kuitenkin sanomatta arvaustaan ääneen. Kun esine on käynyt kaikilla, ota arvauksia vastaan. Tämän jälkeen voit lukea hartaustarinan, ja tarinan jälkeen anna ohjeet seuraavaa työskentelyä varten. Vasta sitten voit puhalttaa kynttilän, ja ilmoittaa hartauden päättyneeksi.

Alkuleikki

Alun lämmittelyleikki on hyvä toteuttaa paikassa, missä on riittävästi tilaa liikkua. Etenkin käytävien risteyskohdat ovat usein tilavia, tai sitten alttarialueella, missä kaikki mahtuvat liikkumaan. Kun vedät leikkiä, muista missä vaiheessa kerhoa olette. Lapset eivät aina aluksi uskalla tehdä pyydettyjä asioita niin rohkeasti, kuin vanhemmat ihmiset. Muista kannustaa lapsia, ja anna heille positiivista palautetta osallistumisestaan.

Kirkosta löytyy-työskentely

Tämä osio on tarkoitettu erityisesti kirkon eri osien ja esineiden tutkiskeluun. Muista kuitenkin, että liian pitkä ja yksityiskohtainen selonteko kirkosta vie lasten mielenkiinnon. Kysele lapsilta vastauksia, ja anna myös heidän esittää kysymyksiä. Useimmiten on parempi, että keskittymistä vaativa osio on kestoltaan lyhin, sillä lapsilta vaaditaan keskittymistä lopulta koko kerhon ajan.

Toimintaosio on ikään kuin käytännön sovellus ja yhdistelmä hartautta ja kirkon tutkimista, ja sisällöltään yllättävin. Se vaatii aikaa ja tarkkaa etukäteisvalmistelua, mutta toteutettaessa se on lapsille mielekkäin osio. Kun teette jotain, missä jokaisella on edessään yksilötyö, muista huomioida erilaiset oppijat ja aikataulun jäsentäjät. Liiallista kiirettä ei saa pitää, mutta jonkin työn jäädessä kesken voit ehdottaa, että lapsi jatkaa työn vaikka koulussa loppuun. Pidä huolta työrauhasta ja siitä, että lapset eivät käy häiriköimässä muiden työskentelyä

Loppupiiri

Kerhon päätteeksi kokoonnutaan vielä yhteen alttarille, ja keskustellaan menneestä kerhosta. Tässä vaiheessa kerhoa lapsilla on erityistä aikaa kertoa omia ajatuksiaan ja kysymyksiään. Muista huomioida kaikki, myös hiljaiset. Loppupiiri ei kuitenkaan saa venähtää liian pitkäksi, ja kysymystulva pitää vain katkaista jossain välissä. Lausukaa kerhon päätteeksi Herran siunaus, kiitä lapsia kerhosta ja toivota heidät tervetulleiksi seuraavalle kerralle. Tämän jälkeen pyydä lapsia vielä keskittymään hetki, ja kuuntelemaan opettajan ohjeistukset. Sen jälkeen voitte siirtyä laittamaan ulkovaatteita takaisin päälle, ja toivottaa hyvää päivänjatkoa toinen toisillenne.

Toteuttaessasi kirkkoseikkailua ota huomioon kotikirkkosi erityispiirteet, historia ja rakenne. Sovella tehtäviä ja toimintaa kirkon puitteisiin sopivaksi, äläkä pelkää lisätä sinne omia kysymyksiäsi, huomioitasi ja elementtejäsi. Tee kirkkoseikkailusta omannäköisesi, niin sen vetäminen sujuu luontevasti ja mielekkäästi. Yllä kirjatut ohjeet on tarkoitettu toteutettavaksi jokaisella kerhokerralla; näin turvataan jatkuvuuden ja pysyvyyden tunne lapsille.

Kerhokerta 1. Adventti (kirkko tilana)

Hartaus: salaisuuslaatikosta löytyy pieniä lahjoja

Minun kallein lahjani

Joulu on poikkeuksetta vuoden parasta aikaa, ainakin useimpien ihmisten mielestä. Näin oli myös Milja-nimisen tytön mielestä, tapahtuihan jouluna paljon kaikenlaista mukavaa. Miljan mielestä mukavinta oli herätä joulukuun ensimmäisenä päivänä ja avata ensimmäinen luukku äidin ostamasta joulukalenterista. Hänen mielestään joulunaika muutti koko tutun kotikylän kauniiksi talven satumaaksi, jossa jouluvalot tuikkivat puiden oksilla, kauniit kynttilät loistivat jokaisen kodin kuistilla ja kauppojen ikkunoihin ilmestyi mitä kauneimpia joulukoristeita. Milja piti myös joululauluista, joita oli mukava kuunnella ja laulaa mukana ostoksilla käydessä. Kaikkein mukavinta kuitenkin oli askarrella itse joulukortteja ja leipoa pipareita, joita hän yhdessä siskonsa kanssa vei naapureihin ilahduttamaan näiden mieliä. Joulu oli siis oikeastaan parasta aikaa, mitä vuodessa vietettiin, ja vuodesta toiseen Milja odotti tuota aikaa kuumeisesti.

Eräänä päivänä koulusta kotiin tullessaan Milja näki seimiasetelman, jonka äiti oli nostanut kaapista eteisen pöydälle. Tuo vanha koriste ilmestyi aina jouluna kodin pöydälle, eikä Milja oikein tiennyt, miksi. Hän päättikin ottaa asiasta selvää, ja esitti äidilleen kysymyksen.

-Kuule, äiti. Minusta on tosi kivaa, että tuo sama koriste on meillä esillä aina jouluna, mutta mitä se oikein esittää?

Äiti hymyili, ja istui Miljan viereen olohuoneen sohvalle.

-Se esittää joulun tärkeintä tapahtumaa, Jeesuksen syntymää. Taivaan Isä antoi meille ihmisille parhaan mahdollisen joululahjan, kun antoi ainoan poikansa tänne maailmaan, meidän veljeksemme. Jeesus rakastaa meitä jokaista todella paljon, ja hänen ansiostaan me kaikki pääsemme vielä joskus taivaan kotiin.

Milja mietti hiljaa hetken.

-Mutta enhän minä ole koskaan tavannut Jeesusta! Miten hän voisi tuntea minut, tai olla veljeni, tai rakastaa minua?

Äiti silitti Miljan hiuksia ja sanoi:

-Sehän tuosta tekeekin suurimman lahjamme. Vaikka me emme olisi tavanneet Jeesusta henkilökohtaisesti, hän tuntee kuitenkin meidät kaikki. Taivaan Isä näkee meidät joka hetki, ja Hänen ansiostaan myös Jeesus tuntee meidät kaikki, ja rakastaa meitä sisarinaaan ja veljinään. Se tekee Jeesuksen syntymästä rakkaimman ja tärkeimmän lahjan jokaiselle ihmiselle.

Milja jäi miettimään äidin sanoja, ja meni iltatouhujen jälkeen omaan huoneeseensa. Kun aamu koitti, äiti tuli Miljan huoneen ovelle herättääkseen hänet. Hän pysähtyi eteisen pöydän luo, seimiasetelman viereen, jota vasten nojaamaan oli jätetty pieni kortti ja paketti. Kortissa luki Miljan käsialalla: "Veljelleni Jeesukselle, minun rakkaimmalle lahjalleni".

Ehdotuksia virreksi:

- 490 Mä silmät luon ylös taivaaseen
- 499 Jumalan kämmenellä
- 162 Jeesus sinä itsekin (lasten virsikirja)

Alkuleikki: Nimi ja liike

Asetutaan piiriin. Kerhon vetäjä voi aloittaa sanomalla oman nimensä, ja tekemällä jonkin liikkeen. Muut vastaavat: "Hei (nimi)!" ja tekevät saman liikkeen kuin hän. Jokainen saa vuorollaan sanoa oman nimensä ja tehdä valitsemansa liikkeen.

Leikin päätteeksi jakaudutaan kolmeen ryhmään. Seuraavaan työskentelyyn tarvitaan yhteensä kolme työntekijää, jotka kiertävät ryhmänsä mukana, ja antavat ohjeita. Kukin ryhmä saa oman järjestyksen, jossa lähdetään tarkastelemaan kirkkoa. Pyydä eskareita kuuntelemaan tarkasti, koska kello soi, se tarkoittaa siirtymistä seuraavaan kohteeseen.

Kirkosta löytyy erikoisia asioita

- tutustutaan kirkkoon aistien avulla.

1. Tuntoaisti

- millaisia pintoja kirkossa on?
- mikä kirkossa on kovaa, entä pehmeää, kylmää, entä lämmintä?

2. Makuaiisti

- onko kirkossa jotain, mitä voi maistaa? mitä?
- oletko maistanut kirkossa jotain?
- miltä ehtoollisleipä ja viini voisivat maistua?

3. Hajuaisti

- miltä kirkossa tuoksuu?
- mitkä asiat tuoksuvat kirkossa?

4. Näköaisti

- mitä värejä kirkossa on?
- millaisia esineitä kirkossa on?
- millaisella paikalla kirkko sijaitsee?
- minkä ikäinen kirkko on?
- mitkä ovat kirkon tunnuksia?

Kun ryhmät ovat kiertäneet, kokoonnutaan kirkon etuosaan. Nyt kuunnellaan yhdessä, mitä ääniä kirkosta kuuluu. Ensin ollaan hiljaa yhdessä, sitten pidetään vähän meteliä.

- **Kuuloaisti (asetutaan istumaan tai makaamaan kirkon penkeille ja lattioille)**
- millaisia ääniä kirkossa kuuluu nyt?
- mitä muita ääniä olet kuullut kirkossa?
- miten ääni käyttäytyy kirkkosalissa? voidaan kokeilla kuiskata, puhua tavallisella äänellä, nauraa ja korottaa vähän ääntä

Lopuksi päästään vähän mittailemaan. Tähän tarvitaan kaikki kerhon osallistujat mukaan.

- mitataan lasten avulla, kuinka suuri kirkko on. Ovatko lasten kädet tarpeeksi pitkiä, jotta saadaan muodostettua iso piiri kirkon laidoille?

Leikin idea selitetään lyhyesti, eli eskareille annetaan jokin asia, minkä luokse he saavat mennä. Esimerkiksi jos lapsia pyydetään etsimään jotain kaunista, he voi mennä seisomaan saarnastuoliin. Kun jokainen on löytänyt paikkansa, katsellaan yhdessä, mitä paikkoja kirkosta löytyy. Ennen viimeistä kohtaa (mikä on minulle vierasta), kokoonnutaan kirkon keskiristille, ja mietitään, mikä kirkossa on vierasta. Samalla voi kysyä, mikä on jäänyt mietityttämään.

Toiminta: Etsi minulle-mikä kirkossa on mielestäsi

- kaunista
- kummallista
- jännittävää
- paras asia
- jotain, joka on minulle vierasta

2. Loppiainen (sakasti)

Hartaus: Salaisuuslaatikosta löytyy vanha avain

Joulun todellinen tarkoitus

Topiaksen joululoma oli päättynyt ja hänen oli aika palata takaisin kouluun. Ensimmäisinä päivänä luokan perinteenä oli siivota luokasta joulukoristeet ja askartelut takaisin laatikkoihin odottamaan seuraavaa vuotta. Pian luokka oli taas siisti, ja paljaat seinät suorastaan kaipa-sivat uusia värikkäitä kevätaskarteluja. Topias huomasi, että yksi joulukoriste oli kuitenkin jäänyt siivoamatta pois. Tuo koriste koostui erilaisista nukeista, joilla oli päällään hienoja vaat-teita. Ne olivat ilmiselvästi jotain kuninkaita, sillä arvokkaiden vaatteiden lisäksi nukeilla oli kruunut päässä. Opettaja tuli Topiaksen viereen ja sanoi: Tämähkö tänne vielä jäi? Mutta se on ihan hyvä asia, minähän voisin kertoa teille näistä miehistä muutaman asian. Istukaahan pai-koillenne, niin minä kerron.

”Nämä tässä ovat itämaan tietäjiä. He olivat hyvin viisaita miehiä, jotka saivat kuulla, että maailmaan oli syntynyt Vapahtaja, eli Jeesus. Nämä miehet päättivät, että heidän on pakko nähdä tuo vastasyntynyt kuningas, josta puhuttiin ympäriinsä. He ottivat mukaansa kalliita lahjoja, arvokasta öljyä, kangasta ja kaikkea hienoa, mitä he halusivat kuninkaalle antaa. Mutta kun he pääsivät perille, he yllättyivät suuresti. He eivät päätyneet mihinkään hienoon palat-siin, vaan vaatimattomaan talliin, jossa pieni perhe majaili. Jeesus ei ollut hienostoperheeseen syntynyt lapsi, vaan tavallinen arkinen ihminen, kuten me. Mutta hän oli Jumalan poika, mikä on paljon arvokkaampi nimike kuin yksikään herttua tai prinssi.”

Topias mietti kuulemaansa tarinaa. Hän nosti varovasti kätensä kysyäkseen mieltään askar-ruttavan kysymyksen. Opettaja antoi hänelle luvan vastata, ja Topias kysyi: ”Olen kuullut, että joulun jälkeistä aikaa, juuri tätä, jolloin siivotaan kaikki pois, kutsutaan loppiaiseksi. Mitä se sitten tarkoittaa?” Opettaja nyökkäsi hyväksyvästi. ”Than totta, tuo on hyvä kysymys. Loppia-ainen tarkoittaa nimensä mukaisesti joulun loppumista, takaisin arkeen siirtymistä. Se on myös noiden itämaan tietäjien erityinen pyhäpäivä. Voisi ajatella, että tämä joulun jälkeinen aika kuvaa noiden itämaan tietäjien matkaa takaisin kotiinsa. He tulivat riemumielellä katso-maan vastasyntyntä kuninkaallista, toivat hänelle lahjoja, ja lähtivät sitten jatkamaan elä-määnsä riemuiten Vapahtajasta. Vähän niin kuin meillä, mekin valmistaudumme tarkoin jou-luun, juhlimme sitä rakkaidemme kanssa ja muistamme Jeesuksen syntymää, ja sen jälkeen siivoamme juhlan pois, mutta muistamme Kuninkaamme syntymää koko vuoden ajan. Vaikka juhla loppuu, Jeesus jää luoksemme.”

Alkuleikki: Peili

Yksi leikkijöistä valitaan peiliksi, joka menee seisomaan valittuun paikkaan kasvot poispäin muista leikkijöistä. Kun peili ei katso, muut liikkuvat lähemmäksi häntä. Kun peili kääntyy, kaikkien tulee pysyä aivan paikoillaan. Ensimmäinen, joka pääsee koskettamaan peilin selkää, pääsee uudeksi peiliksi. Jos joku leikkijöistä liikahtaa peilin katsoessa, hänen tulee palata ta-kaisin alkuun, ja aloittaa alusta.

Kirkosta löytyy: Sakasti

Sakasti toimittaa ikään kuin kirkon toimiston virkaa. Sieltä löytyvät pappien ja muiden työntekijöiden albat ja toimituspuvut, ehtoollisvälineet, kirkkotekstiilit ja kirkon valvontajärjestelmän keskus. Ennen jumalanpalvelusta toimitukseen osallistuvat työntekijät voivat pitää lyhyen rukoushetken jumalanpalvelusta ennen. Siinä missä itse kirkkosali on jumalanpalveluksen ja toiminnan keskus, sakasti on koko kirkon konehuone. Sakastista löytyy kaikki olennainen kirkon toiminnan kannalta.

Toiminta: Valokuvasuunnistus

Lapset jaetaan pareihin tai kolmen ryhmiin, riippuen ryhmän koosta. Jokainen joukkue saa ensimmäisen vihjekuvan, jonka perusteella he lähtevät etsimään kuvan osoittamaa paikkaa kirkossa. Löydettyään paikan, he kirjaavat ylös paikasta löytyvän sanan (haastavammassa tehtävässä yksittäisen tavun). He palaavat takaisin aikuisen luo, joka antaa heille seuraavan kuvan. Sanoja/tavuja kerätään niin kauan, kunnes kaikki ovat löytyneet. Lopuksi muodostetaan sanoista/tavuista lause, joka voi olla kerhokertaan liittyvä lausahdus tai raamatunlause. Lause kannattaa liittää loppiaiseen; voit keksiä sen itse, tai etsiä kirkkovuoden teksteistä sopivan lauseen.

Loppupiiri

3. Kynttilänpäivä (kirkon kynttilät)

Hartaus: salaisuuslaatikosta löytyy tuohus

Apusuntion jännittävä työpäivä

Samulin eno oli töissä kirkon suntuona, ja eräänä sunnuntaina eno pyysi häntä apusuntioksi kanssaan. ”Tämä sunnuntai tuokin suntuolle erityisen paljon töitä, sillä tänä sunnuntaina on kynttilänpäivä. Se tarkoittaa, että vihimme kaikki kirkon kynttilät käyttöön. Ja kuten tiedät, tämä kirkko on todella iso, joten meillä on ihan hirveästi kynttilöitä huollettavana!”

Samuli auttoi parhaansa mukaan enoa työssään, kuljetti vanhoja, palaneita kynttilöitä uusien tieltä, asetteli niitä paikoilleen erilaisiin kynttelikköihin, kruunuihin ja kynttilänjalkoihin, ja samalla hän pääsi kurkistamaan, mitä kaikkea kirkon kaapit kätkivät sisälleen. ”Täällä on ihan älyttömästi tilaa”, Samuli huudahti. ”Ja tavaraa”, eno nauroi. ”Tietäisitpä, miten kova työ tämän kaiken siivoamisessa ja järjestelyssä on. Kirkossa tarvitaan aika paljon kaikenlaisia esineitä. Ja kynttilät ovat niistä vain osa.”

Kun kaksikko oli saanut urakkansa päätökseen, eno avasi kirkon suuret ovet toivottamaan kirkkoväen tervetulleeksi jumalanpalvelukseen. Tavalliselta vaikuttava jumalanpalvelus tuntui kovin jännittävältä, kun Samuli tiesi, että häntä odotti vielä vastuullinen tehtävä. Lopulta

koitti hetki, jolloin siirryttiin vihkimään kirkon kynttilöitä. Samuli sai olla papin apuna siunaamassa kaikkia noita kymmeniä kynttilöitä, jotka seisoivat arvokkaan näköisenä telineissään. Pääsipä hän vielä sytyttämäänkin muutamia kynttilöitä, ja koko kirkkoväki katsoi!

Jännittävästä tehtävästään huolimatta Samuli selviytyi hienosti, ja jumalanpalveluksen jälkeen pappi tuli kiittämään häntä. ”Harvoin meillä täällä kirkossa on noin taitavia apusuntioita. Tuletkos toistekin meille töihin, kun noin näppärästi tuo työ sinulta käy?” Samuli nyökkäsi tyytyväisenä vastaukseksi, ja hänestä tuntui, että myös nuo hänen asettelemansa kynttilät hohtivat entistä kirkaammin ja juhlavammin, ikään kuin kiitoksena hyvin tehdystä työstä.

Alkuleikki: Leivänpaahdin

Asetutaan piiriin, ja leikin vetäjä menee keskelle. Hän osoittaa satunnaisesti jotakuta piirissä olijaa, ja sanoo jonkin alla luetelluista asioista. Henkilö, jota osoitetaan, sekä hänen molemmilla puolillaan olijat tekevät tietyn liikkeen tai äänen. Mikäli joku kolmesta tekee väärin, tai on muita hitaampi, hän pääsee keskelle.

Leivänpaahdin: Sivuilla olijat muodostavat leivänpaahtimen, eli kääntyvät vastakkain, j nostavat kädet suoriksi eteenpäin. Keskellä olija on leipä, joka hyppää paahtimessa ja sanoo ”ping”.

Norsu: Sivuilla olijat muodostavat suuret korvat keskellä olevalle. Keskellä oleva tekee käsistään kärsän.

Hiihtäjä: Keskellä oleva tekee hiihtoliikettä, ja sanoo: ”En mie jaksa, en mie jaksa, en mie jaksa”. Sivulla olijat tuulettavat häntä, ja vastaavat: ”Kyl sie jaksat, kyl sie jaksat, kyl sie jaksat”.

Lentokone: Keskellä oleva ohjaa molemmilla käsillä lentokonetta. Sivuilla olijat pyörittävät käsiään ikään kuin lentokoneen moottoreina, ja pörräävät koneen lailla.

Tehosekoitin: Keskellä oleva nostaa kädet eteen, ja tekee itsestään tehosekoittimen. Sivuilla olijat menevät kyyryssä keskellä olevan käsien alle, ja pyörivät, kuten vispilät.

Kirkosta löytyy: Kirkon valaistus

Kirkko on todella suuri tila, joka tarvitsee paljon valoa. Monissa kirkoissa on suuret ikkunat sen vuoksi, että niitä rakennettaessa ei ollut vielä sähkövaloa, ja kirkon valaisemiseen käytettiin usein luonnonvaloa ja kynttilöitä. Sähkövalon tultua kirkkoihin suntion ei tarvinnut enää sytyttellä satoja kynttilöitä, jotta kirkkokansa näkisi tulla kirkkoon.

- Millaisia lamppeja kirkossa on?
- Montako sähkölamppea kirkosta löytyy?

- Kuinka paljon kirkkosalissa on kynttilöitä?
- Millaiset ikkunat kirkossa on?
- Mitä ikkunat kertovat kirkon aiemmasta valaisutavasta?

Toiminta: Lyhtytaide-askartelu

Tarvitset:

- puhtaita pilttipurkkeja
- rautalankaa lyhdyn ripustuslenkiksi
- liimaa
- silkkipaperin palasia
- sormivärejä

Silkkipaperilyhty

Levitä liimaa ohut kerros pilttipurkin pintaan. Asettele silkkipaperia liimakohtiin tasaisesti, että ne pysyvät hyvin paikoillaan. Kun liima on kuivunut, voidaan papereiden päälle levittää vielä uusi kerros, ikään kuin viimeistelylakan tavoin.

Sormiväriilyhty

Maalaa purkin pintaan kuvioita sormiväreillä, ja anna sen kuivua hyvin.

Lapset saavat askarrella kynttiläilyhtyjä vanhoista lasipurkeista. He saavat valita, liimaavatko he purkkeihin silkkipaperia, vai maalaavatko he niihin sormiväreillä. Kun askartelu on valmis, käydään viemässä muutamia kynttilöitä hautausmaalle, esim. muualle haudattujen muistokiven juureen.

Loppupiiri

4. Laskiaissunnuntai (kellotapuli ja kirkon kellot)

Hartaus: Salaisuuslaatikosta löytyy pieni kello

Laskeutuminen uusiin lupauksiin

Ella oli lähtenyt viettämään viikonloppua kummitädin luokse naapurikaupunkiin. Kummitäti oli luvannut viedä hänet laskiaisena pulkkamäkeen kirkon taakse rakennettuun hurjan korkeaan lumikukkulaan. Laskettelupäivän lisäksi kirkon viereen oli pystytetty telta, josta sai kuumaa mehua, hernekeittoa, ja mikä parasta, laskiaispullia! Herkkujen lisäksi paikalla oli suuri onnenpyörä, josta oli mahdollista voittaa pieniä palkintoja, sekä ihan oikea pörröinen Shetlanninponi, jolla Ellakin pääsi ratsastamaan muutaman kerran.

Ellan ja kummitädin päivä oli puuhakas, ja täynnä naurua, herkkuja ja ihania hetkiä uusien tuttujen kanssa. Illalla kotiin palatessaan, lopen väsyneinä kaksikko istahti hetkeksi vielä lämpimän saunan lauteille. Pakkaspäivän jälkeinen kylmyys antoi hiljalleen periksi Ellan pistelevissä varpaissa, kun kummitäti heitti kiukaalle hyvät löylyt. "Tosi kivoja tuommoiset laskiaistapahtumat, Ella totesi, "niitä voisi olla kyllä enemmänkin." "Voisihan niitä ollakin, mutta sitten laskiaisesta katoaisi tavallaan sen idea. Minäpä kerron sinulle vähän, mikä se laskiainen oikein on. Sen nimi tulee paastoon laskeutumisesta, ja paasto tarkoittaa, että tästä päivästä eteenpäin tulisi pidättäytyä joistakin asioista, esimerkiksi herkkujen syömisestä, tai puhelimen käytöstä. Paaston aikana eletään hieman vaatimattomammin, ja siirrytään hiljalleen muistelemaan, mitä pääsiäisenä tapahtui. Muistatkos, mitä?" "No sen ainakin, että Jeesus kuoli. Vähän kummallista, että vaikka pääsiäinen on meille iloinen juhla, kun silloin saa syödä kaikkea hyvää, niin oikeasti se on aika surullinen juhla, ikään kuin Jeesuksen hautajaiset." "No niinkin sen voisi ajatella", kummitäti mietti hetken. "Mutta toisaalta on muistettava se, että Jeesus kuoli meidän kaikkien takia. Että meillä voisi olla Jumalan kanssa rauha, ja että muistaisimme, miten suuren uhrauksen Jumala teki antaessaan ainoan poikansa ristille, jottei meidän tarvitsisi kärsiä. Siinä on kyllä jo melko suuri syy juhliä".

Saunan jälkeen Ellan kummitäti oli valmistanut kaksikolle iltapalaksi vielä oikein mehevät laskiaispullat. "Kuule kummitäti, tehdäänkö sellainen sopimus, että syödään nämä pullat Jeesuksen kunniaksi? Ja sen jälkeen kokeillaan sitä paastoa. Mistä voisimme paastota?" Kummitäti hymyili, ja mietti hetken. "Tehdäänpä sitten niin. No minä ainakin voisin jättää päiväkahvilla sen herkullisen pullan tai piirakan välistä, niin hyvää kuin se kahvin kanssa onkin. Ja sitten voisin vähentää tietokoneella oloa. Ei enää tietokonetta kello seitsemän jälkeen illalla!" "Sovittu", sanoi Ella. "No minä sitten lupaan, että en kättä jokaisella kauppareissuilla äidiltä uutta lelua tai herkkuja. Ja lisäksi lupaan, että pidän karkkipäivän vain kerran viikossa, enkä kätke osaa viikonlopun karkeista, ja napsi niitä viikollakin." Näiden lupausten myötä he löivät kättä päälle, ja Ella päätti haastaa kotona odottavat vanhemmat ja sisarukset mukaan paaston viettoon.

Alkuleikki: Pää, olkapää, peppu

Lauletaan tuttua laulua "pää, olkapää, peppu". Laulun aikana kosketaan aina siihen ruumiinosaan, josta laulussa lauletaan.

"Pää, olkapää, peppu, polvet, varpaat, polvet, varpaat x2

Silmät, korvat, ja vatsaa taputa.

LIITE 2/13

Pää, olkapää, peppu, polvet varpaat, polvet, varpaat.”

Laulu nopeutuu koko ajan, ja viimeisellä kierroksella saadaankin voimistella jo tosi nopeasti!

Kirkosta löytyy: Kellotapuli (suntio mukana)

Kirkosta erityisen rakennuksen tekee se, että jokaisella kirkolla on oma kello. Se ei ole mikään pieni tiuku, vaan kello on todella suuri, tonnien painoinen. Kirkon kello toimi ennen vanhaan ikään kuin puhelimen tavoin. Sillä voitiin ilmoittaa esimerkiksi kellonaika aina tasatunnein, tai niitä soitettiin häiden ja hautajaisten vuoksi. Sodan aikaan kirkonkellolla saatettiin ilmoittaa myös vihollisen hyökkäyksestä. Nykyään kelloja soitetaan kutsuna jumalanpalvelukseen, sekä häissä ja hautajaisissa. Eri paikkakunnilla voi olla erilaisia käytäntöjä kellon soiton suhteen.

Toiminta: Musiikki- ja soittotuokio

Lapset saavat soittaa piensoittimia (marakassi, rytmimuna, triangeli, kulkuset, pienet lautaset, rytmikapulat, sadeputki, guiro, putkipenaali, bongot, tamburiini...)

Tällä kertaa voidaan viettää yhteistä musiikkituokiota. Kerhon vetäjä valitsee muutama tutun lastenlaulun tai -virren, jotka voidaan ensin opetella ja laulaa yhdessä. Sen jälkeen vetäjä jakaa lapsille omat soittimet, joiden toimintaan voidaan samalla yhdessä perehtyä. Kun soittimien toimintaperiaate on tullut tutuksi, musisoidaan yhdessä. Voidaan myös sopia, että harjoitellut esitykset tullaan esittämään tulevan sunnuntain perhekirkossa.

Ehdotuksia lauluiksi:

Laskiainen lasketaan, paastonaika alkaa (Lasten Virsi)

Rukous on silta (Lasten Virsi)

On ilo olla yhdessä (Lasten Virsi)

Loppupiiri

5. Palmusunnuntai (kirkkotaide)

Hartaus: Salaisuuslaatikosta löytyy pehmolelu-aasi

Kuningas saapuu, riemuitkaa!

Simeon oli pieni poika, joka asui Jerusalem-nimisen kaupungin laidalla yhdessä perheensä kanssa. Simeon auttoi usein äitiä kotitöissä, ja kun hänen apuaan ei tarvittu, hän lähti paimentamaan lampaista isänsä ja kahden vanhemman veljensä, Jaakobin ja Rufuksen kanssa.

Eräänä aamuna Simeon oli taas lähdössä töihin vanhempien miesten kanssa, kun äiti pyysi hänet takaisin sisälle.

-Kuulehan, Simeon. Tänään on vähän erityisempi päivä, sillä olen menossa torille myymään koko päiväksi. Sitä ennen on vielä paljon tekemistä, joten toivoisin, että jäisit kanssani kotiin. Minulla on sinulle hiukan muuta puuhaa.

Simeon oli hiukan pahoillaan, sillä lampaiden paimentaminen oli aina hauskaa ja jännää puuhaa. Hän kuitenkin jäi äitinsä mieliksi.

Simeon auttoi äitiään leipomaan tuoreita leipiä, hakemaan korillisen tuoreita omenoita puusta ja pakkaamaan äidin värjäämät villakankaat vaunuihin, joilla tavarat vietiin kaupunkiin torille. Heidän matkansa kuitenkin katkesi nopeasti, kun kaupunkiin vievällä tiellä tungeksi väkeä aivan suunnattomasti. Kaikki olivat menossa kohti kaupunkia, ja tunnelma ihmisten keskuudessa oli odottava. Kaikki puhuivat keskenään, miten odotettu vieras oli saapumassa kaupunkiin. Simeon yritti kovasti kysellä, kuka tämä vieras oikein oli, mutta sai vastaukseksi vain "Messias". Tuo nimi ei sanonut Simeonille mitään, hän ei tuntenut ketään Messiasta. Lopulta äiti ja Simeon pääsivät kaupunkiin, ja laittoivat toripöydän valmiiksi. Ihmiset kulkivat edestakaisin pitkin kaupungin toria, ja kauppoja tehtiin runsaasti. Simeon piti tällaisista vauhdikkaista toripäivistä, kaupungin vilinässä tapasi paljon tuttuja kauempaakin. Yhtäkkiä torin laidalla kävi kohahdus, ja sadat ihmiset vaikenivat äkisti. Kuului enää vai-meaa kuisketta, kun ihmiset siirtyivät katujen laidoilta. Simeon näki, miten kaupungin porteilta lähestyi mies aasin selässä ratsastaen. Pian kaduille puhkesi suosionosoitusten tulva, kun ihmiset huusivat tuon Messiaan nimeä ja lauloivat:

"Hoosianna! Siunattu hän, joka tulee Herran nimeen! Hoosianna korkeuksissa!"

Ihmiset alkoivat nyt kiskoa suuria palmunoksia puista, ja heiluttelivat niitä ratsukon edessä. Myös ne, joilla oli käsissään vaatteita ja kankaita, laskivat niitä tielle ja kumarsivat osoittaakseen kunnioitusta. Simeon puski väkijoukon halki, ja poimi maasta pudonneen palmunoksan. Hän ehti eturiviin juuri, kun ratsukko saapui hänen kohdalleen. Simeonin ja Messiaan katseet kohtasivat, ja mies hymyili hänelle. Simeon kumarsi kiireesti, ja huiski palmunoksaltaan minkä ehti. Ratsukko vaelsi kaupungin läpi, ja ihmiset hajaantuivat hiljalleen. Simeon palasi äitinsä luo hieman ymmällään. Vaikka hän ei tuntenut tuota miestä, hän tunsikin kuitenkin rakkauden ja lämmön tuon miehen katseesta. Ja kaiken lisäksi hän meni kumartamaan tuota miestä. Eihän hän koskaan ollut kumartanut kenellekään!

Illalla kotona Simeon mietti vieläkin kohtaamistaan tuon miehen kanssa. Aterioinnista perheen kanssa ei tuntunut tulevan mitään, kun Simeon vain mietti ja mietti. Lopulta isä katkaisi mielteliään poikansa ajatukset kysymällä, mikä häntä mietitytti. Simeon huokaisi, ja aloitti kertomaan

-No kun minä taisin tavata Messiaan tänään, ja kumarsin hänelle. En oikeastaan edes tunne häntä, mutta silti hän tuntui välittävän minusta tosi paljon.

Isä näytti kovin yllättyneeltä poikansa sanoista.

-No sinulla taisi sitten olla huomattavasti mielenkiintoisempi päivä kuin meillä lammaspaimenessa. Tiedätkös, tuo Messias on nimeltään Jeesus Nasaretilainen. Hän on se, josta viime aikoina on puhuttu todella paljon. Simeon, sinä tapasit tänään ihan oikean kuninkaan! Simeon jäi hämmentyneenä miettimään isänsä sanoja, ja pohti niitä koko illan. Lopulta illan tullessa Simeon meni huoneeseensa nukkuakseen. Kun hän sulki silmänsä, hän näki vielä mielessään tuon Messiaan, kuninkaan kasvot ja kauniin hymyn. Ilo läikähti Simeonin sydämessä, ja hän nukahti hymy huulillaan.

Alkuleikki: Hedelmäsalaatti

Asetutaan piiriin. Kerhon vetäjä jakaa jokaiselle piirissä seisovalle hedelmän nimen joka tulee muistaa (esimerkiksi omena, banaani, appelsiini). Hän menee piirin keskelle, ja huutaa jonkin noista hedelmistä, ja kaikki sen nimiset hedelmät vaihtavat paikkaa. Piirin keskellä oleva yrittää ehtiä johonkin vapaaseen paikkaan, ja ilman paikkaa jäänyt pääsee keskelle. Piirin keskellä oleva voi huutaa myös "hedelmäsalaatti", jolloin kaikkien tulee vaihtaa paikkaa. Viereiselle tyhjälle paikalle ei saa mennä, vaan paikan on löydyttävä kauempaa.

Kirkosta löytyy: Kirkkotaidetta

Kierrellään kirkossa pienissä ryhmissä, katsellaan maalauksia, kuvia, lamppuja, koriste-esineitä yms. Mietitään, miksi kirkossa pitää olla juuri tuollaisia koristeita, ovatko ne olleet siinä aina, miltä kirkko näyttäisi ilman koristeitaan. Samalla **lasketaan asioita**: montako ikkunaa, ovea, ristiä jne. kirkossa on. Lopuksi pysähdytään **alttaritaulun** kohdalle. Mietitään, mitä siinä tapahtuu, ketä siinä on jne. Pohdintojen jälkeen kerron lyhyesti alttaritaulusta, ja miten siitä puolet varastettiin aikoinaan.

Kirkkotaidekierroksen jälkeen jäädään alttarille, jossa annetaan ohjeet seuraavaa työskentelyä varten. Kun ohjeet on annettu, siirrytään sakastiin ja katsellaan ensin siellä ympäristöä.

Sakastin lattialle on aseteltu suojakankaita, joiden päällä lapset saavat askarrella.

Askartelun toteutus:

- 1. leikkaa risti irti pahvista**
- 2. liimaa risti kalvon päälle**
- 3. leikkaa ylimääräinen kalvo pois**
- 4. liimaa silkkipapereita ristin keskelle siten, että paperit ovat ihan vähän toistensa päällä.**
- Älä jätä papereiden väliin aukkoja**
- 5. kun olet valmis, kirjoita oma nimesi ristin nurjalle puolelle**

Pääsiäisen kunniaksi lapset pääsevät taiteilemaan omia lasimaalauksia. Heille jaetaan ristikehikot, joiden keskellä on hyvän kokoinen aukko. Tuohon aukkoon he saavat liimata mieleisensä värisiä silkkipaperinpalasia. Askartelu voidaan toteuttaa myös värityskuvana, jolloin lapsille jaetaan värityskuvapohja, johon he saavat värittää haluamansa värisen lasimaalauksen. Kun askartelut ovat kuivuneet, voidaan yhdessä sopia, jäävätkö taideteokset esille kirkkoon seuraavaa viikkoa varten, vai viedäänkö ne heti eskariin tai kotiin.

Lopputuokio

6. Helluntai (kirkkotekstiilit)

Hartaus: Salaisuuslaatikosta löytyy viisi värillistä liinaa (kirkkovuoden värit)

Yllätyksiä jumalanpalveluksessa

Sanna lähti aamulla mummon kanssa kirkkoon. Sanna oli vielä kovin uninen, eikä hän olisi millään jaksanut nousta sängystä niin aikaisin sunnuntai-aamuna. Mummo kehotti Sannaa pirstymään, sillä kirkossa olisi tänä sunnuntaina erityinen yllätys, nimenomaan lapsille. Nyt Sannakin heräsi kunnolla, ja vaati mummoa kertomaan heti paikalla lisää. Mummo naurahti ja sanoi, ettei kirkossa olisi enää mitään mistä yllättyä, jos hän paljastaisi asian etukäteen.

Mummo ja Sanna astuivat sisään kirkon ovesta, eikä Sanna nähnyt mitään erityistä. Hieman pettyneenä hän riisui takin, ja asettui istumaan kirkon penkkiin. Jumalanpalvelus alkoi, ja tuttu pappi nousi puhumaan kirkon etuosaan. Katso mummo! Sanna hihkaisi. Tuo pappi kävi meillä koulussa. Sen nimi on Antti, ja sillä oli mukana sellainen tosi iso ja vanha Raamattu. Mummo hymyili salaperäisesti. Nyt voin paljastaa sinulle, että tuo Antti-pappi on osa sitä tulevaa yllätystä.

Sanna ei malttanut pysyä paikoillaan kirkon penkissä, vaan kiemurteli ja kurkki edessä istuvien ihmisten takaa, mitä alttarilla tapahtui. Sanna näki kirkon alttarilla punaisia kankaita. Kumma kyllä, niitä ei ennen kirkossa ollut näkynyt. Antti-pappi kertoi kirkossa istuville ihmisille pyhän aiheen, joka oli helluntai. Sanna meinasi pakahtua uteliaisuudesta, kun merkkiäkään yllätyksestä ei vielääkään näkynyt. Jumalanpalvelus kulki eteenpäin tutulla kaavalla, kunnes viimeisen virren aikana Sanna näki, miten kirkon suuri sivuovi avautui, ja sieltä pujahti vikkelaasti jokin hahmo. Tuo hahmo vilahteli pitkien penkkirivien välissä, ja pian se oli noussut korkealle saarnatuoliin. Sieltä tuo hahmo aloitti puheen: "Hei kaikki! Minun nimeni on Hertta-hiiri, ja asun täällä kirkossa. Tämä sunnuntai on ihan erityinen sunnuntai, sillä minä vietän syntymäpäivää, vielä niinkin hienona pyhäpäivänä kuin helluntaina! Sen kunniaksi olen päättänyt järjestää kaikille kirkossa oleville lapsille suuren aarrejahdin! Tulkaahan kaikki lapset tänne eteen, niin päästään seikkailemaan!

Suuren aarrejahdin päätteeksi mummo odotti Sannaa kirkon pihalla. No, oliko hyvä yllätys, mummo kysyi hymyillen. Ihan paras, hihkui Sanna. Me päästiin seikkailemaan ympäri kirkkoa, kellarissa ja kellotornissa asti. Opittiin kaikkea jännää, mitä eri jutut kirkossa oikein tarkoittaa. Ja nyt minä tiedän, miksi ne punaiset kankaat oli kirkossa. Ne tarkoittaa sitä, että kun vietettiin helluntaita, vietettiin sen Hertan synttäreitä ja samalla koko seurakunnan synttäreitä! Tosi kauan aikaa sitten Jeesus antoi opetuslapsilleen lahjan, joka oli Pyhä Henki. Ne opetuslapset innostui siitä kovasti, ja niistä tuli tosi rohkeita. Sitten ne lähti kertomaan ympäri maailmaa, miten hienoja asioita Taivaan Isä oli heille antanut. Sen takia mekin saadaan käydä kirkossa, koska me saatiin tavallaan lahja Jumalalta, meidän oma seurakunta! Mummo pudisteli nauraen päätään. Kyllä sinä, Sanna-hyvä taidat tietää enemmän seurakunnasta kuin Väinöpappa. Tulehan, mennään kokeilemaan, tietääkö pappa tästä mitään. Hän varmasti ilahtuu, kun voi oppia sinulta näin paljon uutta.

Alkuleikki: Lapaduu

Laululeikki, jossa lauletaan alla olevaa laulua, ja laulun aikana jokainen saa tanssia omanlaista tanssiaan, oli se sitten hyppelyä, pyörähtelyä tai käsien heiluttelua. Tanssin päätteeksi leikin vetäjä sanoo: "Nyt olemme tanssineet lapaduuta ihan vapaasti, seuraavaksi voimme tanssia sitä pitäen korvistamme kiinni". Kerhossa olijat tanssivat leikin vetäjän kertomalla tavalla. Muita tapoja tanssia ovat esimerkiksi kädet toisen olkapäillä, kyykyssä, tosi hiljaa. Voit keksiä itse lisää tapoja tanssia. Laulun sävelmä on vapaasti valittavissa.

"Tanssimme lapaduu, lapaduu, lapaduu

Tanssimme lapaduu, lapadapadei, hei!

Kirkosta löytyy: liturgisia liinoja ja muita tekstiilejä

Tällä kertaa päästään kurkistamaan, mitä löytyy kirkon "vaatekaapeista". Sakastin kaapeista löytyy yllättävän paljon kaikenlaisia kankaita ja vaatekappaleita, joilla on tärkeä osa kirkon toimituksia. Sakastista löytyvät esimerkiksi albat, eli valkoiset kaavut, joita käyttävät jumalanpalveluksen toimittajien lisäksi rippikoululaiset tullessaan konfirmaatiojuhlaansa. Pappi käyttää albansa kanssa kaulaliinan näköistä kapeaa kangassuikaletta, jonka nimi on stola. Erityisesti messussa pappi voi pukea ylleen messukasukan, joka on ikään kuin jumalanpalvelusta johtavan papin juhlapuku. Stola ja messukasukka seuraavat kirkkovuoden värejä, eli alttariliinat ja papin asusteet ovat samanvärisiä. Kirkkovuoden edetessä myös värit kirkossa vaihtuvat. Tavallisin väri, ikään kuin arkiväri kirkossa on vihreä. Paastonaikana käytetään violetta, mikä symboloi katumusta. Punaista käytetään helluntaina ja juhannuksena, ja se on Pyhän Hengen väri. Valkoinen on ilon ja puhtauden väri, ja sitä voidaan käyttää esimerkiksi pääsiäisenä. Mustaa käytetään vain kerran vuodessa, pitkänäperjantaina.

Toiminta: Kirkkovuoden aarteet-Seikkailupeli

Lapset jakautuvat 3-5 lapsen ryhmiin, ja jokainen ryhmä saa listan, jossa on 15 symbolia. Symbolien tulee olla kirkon symboliikkaa ja liturgisia värejä noudattavia. Tällaisia symboleja ovat esimerkiksi Iktys-kala, risti, kyyhkynen, ankkuri, Kristus-monogrammi, ehtoollispikari, tulenlieska, INRI-teksti, Alfa ja Omega-symbolit, krusifiksi, kirkkoristi, evankeliumien kirjoittajien tunnuseläimet härkä/leijona/kotka/siivekäs ihmishahmo, ekumenian tunnusmerkki eli laiva, sekä liturgiset värit punainen, vihreä, valkoinen, musta ja violetti. Kirkosta löytyy näillä symboleilla varustettuja tehtävälappuja, joita ryhmien tulee hakea. Alla on selostettu, miten peli tulee menemään. On tärkeää korostaa, että kaikkien ryhmäläisten tulee osallistua.

1. Valitse ryhmät lapsille
2. Pyydä lapsia valitsemaan ryhmissään kirjanpitäjä, joka huolehtii, että kaikki tehtävät tulee tehtyä
3. Anna lapsille lupa lähteä etsimään symbolilappuja ja pyydä heitä tuomaan yksi lappu kerrallaan ne kerhon vetäjälle tai esikouluopettajalle.
4. Kerhon vetäjä tai opettaja lukee tehtävän ääneen, jonka jälkeen kaikki ryhmäläiset tekevät
5. Kirjanpitäjä vetää rastin löydetyn symbolin päälle.
6. Ryhmä lähtee etsimään uutta symbolia, ja kaava toistuu niin kauan, kunnes jokainen ryhmä on löytänyt kaikki symbolit, tai aika loppuu

Tehtävät

1. **Nimetkää kolme seurakunnan työntekijää (pappi, kanttori, suntio, lastenohjaaja...)**
2. **Miksi kutsutaan kirkkosalista erillään olevaa kirkon "toimistoa"? (sakasti)**
3. **Laskekaa, montako kattokruunua kirkosta löytyy.**
4. **Minkä nimisiä vaatteita pappi käyttää työssään? (alba, stola, messukasukka, pantapaita)**
5. **Kertokaa, mitä kirkon alttaritaulussa tapahtuu.**
6. **Onko kirkossa kastepuu? Montako nimeä siinä on? Jos kastepuuta ei ole, pyydä lapsia etsimään kastemalja ja kertomaan, mitä materiaalia se on.**
7. **Minkä väriset ovat kirkon liturgiset liinat nyt? Onko arki vai juhlapyhä?**
8. **Kiivetkää yhdessä saarnatuoliin.**
9. **Arvatkaa, kuinka monta metriä korkea kirkko on.**

10. Kuinka monta soitinta kirkosta löytyy?

LIITE 2/19

11. Kertokaa jokainen, missä haluaisitte istua jumalanpalveluksen ajan, jos saisitte päättää.

12. Millaisia taideteoksia kirkosta löytyy? (patsaita, alttaritaulu, muut maalaukset, kirkkolaiva...)

13. Mitä helluntaina tapahtui?(Opetuslapset saivat Pyhän Hengen)

14. Miksi kutsutaan kirkossa nautittavaa ateriaa? (ehtoollinen)

15. Kertokaa jokainen, mikä on mielestänne kaunein asia kirkossa.

Loppupiiri

7. Juhannus (kastepuu ja kastemalja)

Hartaus: Salaisuuslaatikosta löytyy kastekynttilä

Seikkailu Jordanin rannalla

Aamos on 9-vuotias poika, joka asuu Jordan-virran varrella. Laiskasti kuljeksivan virran rannalla asuminen on parasta, mitä hän tietää. Virrassa on kivaa käydä uimassa, sillä sen vesi on aina lämmintä, ja sen pohja on matala, samettisen pehmeän hiekan peitossa. Virran poikki voi vaivatta kävellä, ja vastarannalta kun katsoo, tuntuu siltä, että kotiranta on tosi kaukana. Virta on siis täydellinen alue seikkailulle. Ja niitä tuon virran varrella todella riittää. Vielä parempaa virrassa on Aamoksen mielestä se, että se kokoaa varrelleen paljon matkalaisia kaukaisista maista, naapurikaupungeista ja ties vielä mistä! Aamos on löytänyt virralla vierailevista jo monta ystävää, jotka ovat seikkailleet hyvin kaukana, sellaisissa maissa, jonne Aamoskin vielä joskus aikoo lähteä. Viime aikoina virran varrelle on kuitenkin etsiytynyt eräs erikoinen mies. Tuo mies kulkee pitkin virran mutkaa, ja puhuu paikalla oleville ihmisille Jumalasta. Lisäksi tuo mies kastaa luokseen tulleita ihmisiä, mikä on Aamoksesta erikoista. Kerran palatessaan kotiin päivän touhuista, hän päätti kysyä isältään tuosta erikoisesta miehestä. Kyllähän minä tunnen sen miehen, isä mielti. Hän on Johannes, kuulemma tuosta naapurikaupungista kotoisin. Häntä kutsutaan Jumalan profeetaksi. No mikä se sellainen profeetta sitten on? Ei ainkaan mikään kummoinen seikkailija, kun hän pysyy tuossa samassa joenmutkassa, Aamos ihmetteli. Isä naurahti Aamoksen puheille. No, ei se profeetta taida tarvita samanlaisia seikkailuja, kuin sinä. Hän on Jumalan sanansaattaja, ja hän kertoo ihmisille Jumalan hyvistä teoista. Uskoisin, että siinä tehtävässä jo riittää seikkailua kerrakseen. Aamos ei ollut vielääkään oikein tyytyväinen saamaansa vastaukseen, mutta meni nukkumaan mielessään ajatus, että huomenna hän kävisi vähän jututtamassa tuota profeettaa.

Aamu tuli, ja Aamos lähti virran rantaan intoa puhkuen. Hän kuitenkin myöhästyi hieman, sillä virran varressa oli ihmisiä tungokseksi asti. Aamos selvitti tiensä väkijoukon halki, ja näki

tuon profeetan juttelemassa jonkun miehen kanssa. Aamoksen sydän alkoi väpättää hurjasti, tuon toisen miehen hän ainakin tunnisti. Se oli Jeesus, kuuluisa mies samasta kylästä kuin tuo profeetta Johannes. Miehet juttelivat aikansa, ja lähtivät sitten kävelemään kohti virtaa. Aamos seurasi ihmeissään, miten profeetta Johannes kastoi Jeesuksen, ja tämän noustessa vedestä, kuulosti kuin ukkonen olisi jyrähtänyt. Paitsi, että tuo ukkosen kaltainen ääni sanoi: ”Tämä on minun rakas poikani, johon minä olen mieltynyt”. Aamos kääntyi riipeästi ympäri, ja juoksi suoraan kotiin. ”Isä, isä” Aamos huusi jo kaukaa. Isä ilmestyi ovensuuhun hämmästyneenä. ”Mikäs nyt noin sinua ajaa takaa?!” Aamos huohotti hengästyneenä ja selitti vaivalloisesti: Kun minä kuulin juuri äsken Jumalan äänen. Ja näin, miten se Jeesus-niminen mies kastettiin. Mitä se kaste oikein tarkoittaa? ” Kasteessa ihminen liitetään osaksi Jumalan perheväkeä ja seurakuntaa. Kaikkia Jumalan lapsia kutsutaan kastettavaksi, se on ikään kuin merkki siitä, että ihminen haluaa elää Jumalan kanssa ja todella uskoo Häneen. Sinutkin on kastettu, joten kuulut myös Jumalan perheeseen. Aamos mietti hetken. ”Eli se tarkoittaa, että Jumala varjelee minua kaikilla seikkailuillani? Enpä voisi parempaa suojeluaa retkilleni saada.

Alkuleikki: Pikku Kakkosen posti

Muodostetaan rinki, ja nostetaan kädet noin vyötärön korkeudelle kämmen ylöspäin. Seuraavaksi kädet laitetaan siten, että oikea käsi tulee oikealla puolella olevan vasemman käden päälle, ja vasen käsi vasemmalla puolella olevan oikean käden alle. Yhdessä aletaan laulaa Pikku Kakkosen posti-tv-sarjan tunnuskappaletta, ja kierrätetään viestiä eteenpäin. Viestin kierrättäminen tapahtuu siten, että leikin vetäjä aloittaa läpsäisemällä oikealla kädellään vasemmalla puolella olevan henkilön vapaana olevaa kättä. Viesti kulkee näin eteenpäin, kunnes laulu loppuu. Se, jonka käteen viesti on jäänyt laulun päättyessä, poistuu ringistä.

Kirkosta löytyy: Kastepuu ja kastemalja

Suurimmasta osasta Suomen kirkkoja löytyy nykyään kastepuu ja kastemalja. Kastemalja on kirkossa siksi, että jotkut perheet haluavat kastaa lapsensa kirkossa. Kasteessa lapselle annetaan nimi, ja hänet liitetään osaksi seurakuntaa ja Jumalan perheväkeä. Kaikki kristityt kuuluvat Jumalan perheväkeen, aikuiset ja lapset. Kastepuuhun lisätään jokaisen samana vuonna syntyneen lapsen nimi ja syntymäpäivä esimerkiksi lehden muodossa. Kun vuosi on päättynyt, perheet saavat hakea kastepuun lehden kotiin muistoksi.

- Oletko joskus käynyt kirkossa, kun lapsi on kastettu?
- Ovatko vanhempasi kertoneet sinun kastehetkestäsi?
- Tiedätkö, missä sinut on kastettu?

Toiminta: Jumalan lapset-erilaiset lapset ympäri maailman-taidenäyttely lähetystyölle

Lapsille on valmistettu ennalta taideverstas johonkin päin kirkkoa. Lattialle kannattaa levittää useampi iso suojakangas, jottei lattia sotkeennu. Lapsille on tarjolla isoja papereita eri väreissä, sekä kartonkeja, joille taideteos tehdään. Lapset saavat joko maalata sormiväreillä, tai piirtää tusseilla, vaha-ja puuväreillä. Työtapa on täysin itse valittavissa, mutta taideteosten tulee kuvata jollain tapaa lasten näkemystä siitä, miltä näyttää ympäri maailmaa olevien lasten leikki, millä he leikkivät, missä he leikkivät jne. Kun teokset ovat valmiit, voidaan ne asettaa esille yhdessä sovittuun paikkaan. Jos tulevana pyhänä tai lähiaikoina vietetään lähetyksen kirkkopyhää, voidaan taideteokset asettaa kirkkoon näytille.

Loppupiiri

8. Mikkelinpäivä (urut, urkuparvi)

Hartaus: salaisuuslaatikosta löytyy enkeli

Kuka on minun suojeleusenkelini?

Aadan koulussa vietettiin eräänä torstaina mikkelinpäivää. Hän ei tiennyt tuosta päivästä juuri mitään, mutta sen hän tiesi, että Martta-mummu asui Mikkelin-nimisessä kaupungissa. Aadaa huvitti tuo ajatus, että mummun kotikaupungille oli omistettu kokonainen juhlapäivä! Mikkelinpäivä oli ihan tavallinen koulupäivä, mutta ruokailuun mentäessä koulun musiikinopettaja seiso i ruokalan ovella enkelinsiivet ja valkoinen pitkä mekko yllään. Hän piteli kässissään koria, josta oppilaat saivat ottaa ruokailun päätteeksi yhden enkelikonvehdin. Mikkelinpäivässä oli siis jotain erityistä, eihän koulussa muuten saanut syödä suklaata! Kun oppilaat palasivat luokkaan, opettaja kertoi heille hieman tästä juhlapäivästä. -Mikkelinpäivää kutsutaan toiselta nimeltään myös enkelten päiväksi. Siksi näitte Saija-opettajan ruokalassa enkelinsiivet yllään. Mikkelinpäivää vietetään erityisesti arkkienkeli Mikaelin kunniaksi, hänen nimestään tulee siis myös tämän juhlapäivän nimi. Tämä on kuitenkin myös kaikkien muiden enkeleiden, kuten vaikka meidän suojeleusenkeleiden juhlapäivä. Siksi ajattelin, että voisimme askarrella enkeleiden juhlapäivän kunniaksi erityisiä suojeleusenkeliaskarteluita. Voidaan sitten yhdessä postittaa niitä haluamillenne ihmisille. Aada tiesi heti, kuka olisi hänen suojeleusenkelinsä ansainnut. Nopeasti hän väkersi kauniin enkelikortin, jossa oli paljon kultaa, kimallusta ja pitsiä. Kortin taakse hän kirjoitti terveiset: "Heippa Martta-mummu! Me täällä koulussa vietetään mikkelinpäivää, enkeleitten juhlapäivää, ja saamme lähettää erityisiä suojeleusenkeleitä rakkaille ihmisille. Halusin lähettää tämän enkelin sinulle, koska kotikaupunkisi nimi Mikkelin tulee arkkienkeli Mikaelin nimestä. Ja koska aina nähdessämme sanot minulle: "Enkeleitä matkaasi!" Nyt haluan lähettää tämän enkelin sinun matkaasi. Nähdäänhän pian, toivoo Aada."

Alkuleikki: Pororalli

Porojen rallikisoissa liikutaan rummuttamalla käsiä reisiin nopeasti. Rummutus, lakkaa aina esteen tai keskeytyksen kohdalla, mutta jatkuu heti sen jälkeen. Leikin vetäjä näyttää, millaisia esteitä ja keskeyttäjiä rallikisoissa voi olla. Esteinä voi olla kivi, jolloin hypätään, oksa, jolloin mennään kyykkyyyn ja vesieste, johon hypätessä voidaan heilauttaa käsiä, ja huutaa "pläts". Kisat keskeytyvät, kun katsomossa on mummo, eli vilkutetaan ja sanotaan "hei mummo", taivaalla näkyy lentokone, pysähtytään ja osoitetaan taivaalle ihmettelevän äänen kera ja kun yleisössä on turisteja, eli otetaan kamerat esiin ja valokuvataan.

Kirkosta löytyy: Urkuparvi

Kerhoon on tällä kertaa saapunut vieraaksi kanttori. Hän esittelee lapsille urkujen toimintaperiaatetta ja mitä kaikkea parvelta löytyy. Lapset pääsevät kurkistamaan urkujen sisälle. Kanttori näyttää, millaisia ääniä uruista lähtee. Lapset saavat kysyä kysymyksiä, ja lopuksi halukkaat pääsevät kokeilemaan urkuja.

- miten urut toimivat
- millaisia ääniä uruista lähtee
- miltä kuulostaa, kun uruilla soitetaan hiljaa/kovaa
- miltä urut näyttävät ulkoapäin
- miltä urut näyttävät sisältäpäin
- urkujen testisoitto

Toiminta: Enkelit piilosilla

Lapset saavat ottaa parin tai mennä kolmen ryhmään. Kukin ryhmä saa vuorollaan käydä etsimässä piilotetun enkelin. Ryhmä, joka etsii enkeliä, laittaa silmät kiinni ja kädet korville. Sillä aikaa joku lapsista käy piilottamassa enkelin yhdessä sovittuun paikkaan. Kun enkeli on piilotettu, ryhmä lähtee etsimään. Heille annetaan vihjeeksi, onko enkeli samalla tasolla kuin lintu= korkealla, kala= matalalla, vai ihminen=noin vyötärön korkeudella. Kun ryhmä lähestyy enkeliä, sanotaan "polttelee", ja kun ryhmä etäännyy, muut sanovat "kylmenee". Jokainen ryhmä löytää omanlaisensa enkelin, ja yhdessä tarkastellaan niitä, kun kukin on löytänyt omansa.

- Millaisia enkeleitä on löytynyt?
- Mistä voisi tunnistaa enkelin?
- Mikä on enkeleiden työ?

Enkelit ovat Jumalan taivaallista sotajoukkoa. Ne palvelevat Jumalaa. Iloitsevat Jumalasta, koska näkevät hänet kaiken aikaa. Se on niiden voiman ja ilon salaisuus – enkelit näkevät Jumalan kasvot koko ajan. Voi olla hankalaa miettiä, millaisia ne enkelit sitten lopulta ovat. Taideteoksissa olette varmasti nähneet enkelit valkopukuisina ja kirkkaina, sellaisina kauniina olentoina, joilla on siivet ja sädekehä. Ehkä niillä onkin sellaiset, emme vain näe niitä. Enkelit asuvat Jumalan luona taivaassa, ja niiden työ on siellä. Jumala lähettää meille ihmisille suoje-lusenkeleitä, vartioimaan meitä ja pitämään meistä huolta. Vaikka enkelit kuvaillaan usein ihmisen näköisinä, ne eivät kuitenkaan ole kuten ihmiset. Enkelit eivät esimerkiksi käy kou-lua, kuten me ihmiset, eivätkä ne käy harrastuksissa. Ne eivät myöskään juhli synttäreitä niin kuin me, joten enkelit eivät ole koskaan maistaneet synttäräkakkua. He kuitenkin viettävät juhlaa taivaassa Jumalan luona, ja se juhla on vähän niin kuin meidän jumalanpalvelus täällä kotikirkossa, vain paljon suurempi ja kauniimpi juhla.

Lopputuokio: tuokion päätteeksi lapset saavat valita mieleisensä enkelin kotiin viemiseksi) Mennään vielä piiriin ja otetaan toisia kädestä kiinni. Lausutaan yhteinen päätösrukous, josta opettaja ohjaa lapset muihin päivän touhuihin.

9. Pyhäinpäivä (ehtoolliskalusto)

Hartaus: Salaisuuslaatikosta löytyy ehtoollispikari

Pyhäinpäivän uusi perinne

Ennin mielestä syksyn pimeät illat olivat aika jännää aikaa. Koulun jälkeen oli jo monesti hä-märää, ja varsinkin ne illat, jolloin hän käveli kuvataidekerhosta kotiin, olivat jo niin pimeitä, että ilman taskulamppua ei matkanteosta tullut mitään. Vaikka pimeissä illoissa oli oma pe-lottava tunnelmansa, hänestä oli hienoa kävellä kirkon vieressä olevan hautuumaan vierestä. Pimeässä sadat loistavat kynttilät näkyivät jo kauas, ja ne antoivat kumman lohdullista tuntua muuten surullisiin iltoihin.

Eräänä iltana Enni pääsi iltakävelyille yhdessä äitinsä, siskonsa ja mumminsa kanssa. Oli sovittu, että illalla mentäisiin yhdessä pyhäinpäivän iltakirkkoon. Syystä, jota Enni ei tiennyt, suvun naisväki oli käynyt tuossa iltakirkossa ainakin siitä lähtien, kun Ennin äiti oli ollut pieni. Hiljaisessa kirkossa istui jo hyvissä ajoin paljon ihmisiä, paljon enemmän kuin yleensä. Tun-nelma kirkossa oli jotenkin hiljainen, ehkä vähän surullinenkin. Kirkosta puuttui täysin se meno ja meteli, jota esimerkiksi perhekirkoissa oli. Jumalanpalveluksessa erikoista oli se, että kirkon alttarille oli aseteltu kymmeniä kynttilöitä, jotka odottivat sytyttäjäänsä. Enni meinasi juuri kysyä asiasta, kun pappi totesi, että seuraavaksi kerrottaisiin kaikki vuoden aikana pois-nukkuneet. Jokaisen nimen kohdalla tuntio sytytti yhden kynttilän. Kun viimeinen kynttilä oli sytytetty, Enni näki mummin pyyhkivän vaivihkaa silmäkulmaansa. Se ihmetytti Enniä, ja hän silitti varovasti mummin ryppyistä kämmenselkää. Vanha nainen hymyili tuttua hymyään, mutta surullinen ilme mummin kasvoilla ei hellittänyt.

Kirkon jälkeen Enni rohkaistui kysymään, miksi mummi niin itki. Hänelle kerrottiin, miten mummin mies, Jaakko-pappa, jota Enni ei koskaan ollut nähnyt, oli palannut mummin mieleen. Pappa oli sairastunut pahasti jo nuorena miehenä, ja hän oli kuollut, kun Ennin äiti oli ollut lapsi. ”Käymme kirkossa aina muistelemassa pappaa näin pyhäinpäivänä, vaikka meistä minä olen ainoa, joka hänet kunnolla muistaa. Näin pyhäinpäivänä on tärkeää, että viemme kynttilän haudalle, ja muistelemme menehtyneitä rakkaitamme.” Enni oli hiljaa kauan, sillä hän mietti tätä uutta tietoa tarkkaan. Lopulta, melkein kotiovella hän lopulta avasi suunsa. ”Mutta mummi, eihän meidän tarvitse käydä muistelemassa pappaa vain pyhäinpäivänä. Meillä on hänen kuvansa kirjahyllyssä, ja sinä ja äiti olette nähneet hänet silloin, kun hän vielä eli. Kyllä se pappa tietää, että me kaivataan häntä. Olet itsekin sanonut, että tuolla pilvenreunalla se pappa istuu ja katsoo meitä. Meillä ei ole mitään hätää, kun pappa katsoo meidän peräämme. Sen sijaan, että itkemme ja kaipaamme häntä, emmekö voisi muistella häntä iloisella mielellä? Keitetäänkö vaikka teetä, ja sinä voit kertoa, millainen pappa oli? Tehtäisiinkö uusi perinne, että pyhäinpäivän kirkon ja kynttilän viemisen jälkeen viettäisimme iloisemman iltapalaketken papan muistolle? Uskon, että pappa tykkäisi siitä.” Mummi naurahti hämmennyneenä, vieläkin kyöneleet silmissään. ”Mutta Enni, sehän on paras idea uudeksi pyhäinpäivän perinteeksi, minkä tiedän. Tästä eteenpäin meidän perinteeseemme saadaan vähän iloisempi ote. Kiitos Enni, tämä on varmasti pappankin mielestä paras mahdollinen pyhäinpäivän perinne.”

Alkuleikki: Seuraa johtajaa

Leikkijät käyvät jonoon, ja jonon etummainen on johtaja. Hän lähtee kierrättämään muita ympäri kirkkoa, ja tekee samalla liikkeitä, ääniä, pysähdyksiä, mitä ikinä keksiikään. Muut seuraavat hänen esimerkkiään. Jonkun ajan päästä johtajaa vaihdetaan, ja johtajana ollut menee viimeiseksi jonoon. Leikkiä jatketaan, kunnes kaikki ovat saaneet olla johtajia. Ennen leikin aloitusta on hyvä sopia, missä kaikkialla kirkossa saa liikkua, ja millaisia liikkeitä on turvallista tehdä.

Kirkosta löytyy: Ehtoolliskalusto

Ehtoollinen tarkoittaa kirkossa nautittavaa yhteistä ateriala. Ehtoolliselle kutsutaan perinteisesti niitä ihmisiä, jotka ovat konfirmoituja evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä, mutta myös muutkin, kuten vaikka lapset voivat osallistua ehtoolliselle. Yhteisen aterian juuret ovat Jeesuksen asettamassa pääsiäisateriassa, jonka hän asetti opetuslapsilleen ennen kuolemaansa. Jeesus kehotti opetuslapsiaan nauttimaan yhteistä ehtoollista hänen muistokseen, ja tuo tapa on jäänyt osaksi myös suomalaisten jumalanpalvelusperinnettä. Ehtoollisella nautitaan pieni pala leipää, jota kutsutaan myös öylätiksi. Leivän kanssa nautitaan pieni tilkka viiniä, joka juodaan pienistä ehtoollispikareista.

- Oletko joskus käynyt ehtoollisella?
- Oletko ollut vanhempiesi mukana, kun he ovat ottaneet vastaan ehtoollisen?

- Miltä leipä ja viini voisivat maistua?

Toiminta: Kirkkovälipala

Tarvitset:

- Piknik-liina
- lautaset, mikit ja lautasliinat
- mehua ja vettä kannussa
- terveellistä välipalaa: viinirypäleitä, pilkottuja porkkanoita ja kurkkua, kirsikkatomaatteja
- voileipäkeksejä, hapankorppuja, maustamattomia ruissipsejä
- vohvelikeksejä, Domino-keksejä, Kola-keksejä

Muista kysyä lasten allergiat etukäteen, jotta osaat varata oikeanlaista evästä!

Kerhossa on perehdytty tarkemmin jumalanpalveluksen juhla-ateriaan, ehtoolliseen. Yhdessä syöminen on vanha ja mukava tapa, ja ruokapöydässä syntyy yleensä hyviä keskusteluja. Tällä kerralla valmistellaan erityinen välipalahetki, joka vietetään kirkossa. Valitaan yhdessä tila, johon välipala katetaan. Lapsia pyydetään asettamaan piknik-liina, lautaset, mikit ja lautasliinat paikoilleen. Ennen syömistä lauletaan ruokalaulu, joka toimittaa ruokarukouksen virkaa. Ruokailun päätteeksi voidaan vielä lausua kiitosrukous.

Loppupiiri

10. Tuomiosunnuntai (saarnastuoli)

Hartaus: Salaisuuslaatikosta löytyy Raamattu

Pyhäpäivistä hienoin

Seurakunnan iltapäiväkerhossa oli keskusteltu kirkkovuoden merkittävistä pyhäpäivistä. Matiaksesta se oli hieno aihe, tosi juhlallinen ja arvokas. Hän tiesi entuudestaan jo muutaman juhlapyhän, sillä hän oli kuullut niistä vanhempiensa kanssa kirkossa käydessään sekä esikoulussa. Tällä kertaa Riitta-ohjaaja oli pyytänyt lapsia valitsemaan yhden noista juhlapyhistä, ja maalaamaan siitä vesiväreillä taulun. Toisin kuin muilla lapsilla, Matiaksella oli vaikeuksia löytää hyvä juhlapyhä. Hän kierteli kerhotilassa, ja katseli muiden töitä. Hänen paras kaverinsa Kalle maalasi paperille vihreää kuusta, maalauksen aihe oli selvästi joulu. Seuraavassa pöydässä touhukkaasti maalaavat naapurin kaksoset, Pihla ja Varpu taiteilivat jotain, joka näytti aivan tiheältä piikkipensaalta. Tarkempi katselu paljasti, että tyttöjen maalauksesta oli

paljastumassa tiheä pensaikko pajunoksia. Pääsiäinen, Matias ajatteli tyytyväisenä. Senkin minä tiesin. Kiertely ei tuottanut kaivattua tulosta, ja lopulta Matias käveli liitutaulun luo, johon oli kiinnitetty pieniä kuvia kunkin juhlapyhän kohdalle. Yhtäkkiä Matiaksella välähti, ja hän riensi nopeasti takaisin pöytänsä luo. Hän maalasi ja maalasi, eikä lähtenyt pöytänsä äärestä edes silloin, kun Kalle pyysi häntä leikkimään ritarilinnan valloitusta. Vaikutti siltä, että tästä maalauksesta tulisi kaikkien aikojen hienoin maalaus, sen Matias mielessään päätti.

Lopulta koitti maalausten esittelyn aika. Muut pitelivät maalauksiaan edessään, jotta kaikki näkisivät ne, mutta Matias ei halunnut vielä paljastaa omaansa. Esittelyyn juhlapyhistä pääsivät kuusiaiheinen joulumaalaus, pajunoksat ja pääsiäinen, enkelit ja mikkelinpäivä sekä loistavat lyhdyt ja kynttilänpäivä. Viimein tuli Matiaksen vuoro, ja hän nosti maalauksensa korkealle ilmaan. Muuta katselivat sitä vähän hämmentyneinä. Eihän kirkkovuodessa ole mitään kuningaspäivää, ihmetteli Pihla. Tarkoittaako tuo jonkun kuninkaallisen kruunajaisia, veikasi Kalle. Matiasta harmitti jo hieman. "No ei ole mikään noista, ettekö muka tiedä, mikä tämä on?" Riitta-ohjaaja rauhoitteli tuhtunutta Matiasta. "Tuohan on selvästi Tuomiosunnuntaita esittävä maalaus!" "Tuomiosunnuntai! Onpa pelottava nimi. Tapahtuuko silloin jotain kauheaa, niin kuin esimerkiksi roistojen vangitsemista, kysyi Varpu jo hieman huolestuneena. Riitta-ohjaaja selitti lapsille hieman tarkemmin tuosta päivästä. "Tuomiosunnuntaita kutsutaan toisella nimellä Kristuksen kuninkuuden sunnuntaiksi, jota Matias on selvästi tässä kuvannut. Jeesus on meidän kaikkien kuningas, ja hän hallitsee Jumalan oikealla puolella, saattatte muistaa, että uskontunnustuksessa sanotaan näin. Haluatko, Matias kertoa tarkemmin, miksi valitsit tämän pyhäpäivän? Minusta tuomiosunnuntai kuulostaa tosi juhlavalta, ehkä vähän hurjaltakin päivältä. Mutta minusta on hienoa, että koko maailman kuninkaalla on oma juhlapyhä meidän kirkossa. Minä ainakin tahtoisin joskus nähdä, millainen sen päivän jumalanpalvelus on kirkossa. No nyt kuulostaa jo paljon selkeämmältä, huudahti Kalle. Jos kerran juhlietaan koko maailman, kaikkien ihmisten yhteistä kuningasta, niin kyllä sillä päivällä pitääkin olla hieno nimi. Ehkä mekin voitaisiin pitää juhlat Jeesukselle täällä kerhossa, vai mitä olette mieltä?"

Alkuleikki: Tyynyralli

Asetutaan piiriin, ja piirissä otetaan jako kahteen, mutta jokaisen tulee pysyä omalla paikallaan. Molemmat joukkueet saavat oman tyynyn, jota kierrätetään kellon suuntaan siten, että tyyny annetaan aina oman joukkueen jäsenelle. Tyyny siis hyppää aina yhden ihmisen yli. Jos tyynyt saavuttavat toisensa, aloitetaan kisa alusta. Tyyny pitää antaa nätisti, eikä heittää.

Kirkosta löytyy: Saarnatuoli ja lukupulpetit

Olet varmasti kirkossa käydessäsi nähnyt saarnatuolin kohoavan korkealla kirkon etuosassa, ja puhujanpöntöt alempana, lähellä saarnatuolia. Saarnatuolista pidetään nimensä mukaisesti saarnoja eli Raamatun tekstiin pohjautuvia puheita. Pappi, seurakunnan työntekijä tai seura

kuntalainen voi laatia saarnapuheen, ja halutessaan pitää sen ylhäältä saarnatuolista. Lukupulpeteista puolestaan voidaan lukea rukouksia, Raamatun tekstikatkelmia, lausua runoja tai tiedottaa ihmisille seurakunnassa tapahtuvia asioita.

- Mistä voisi johtua, että saarnatuoli on niin korkealla?
- Miten korkealla maanpinnasta saarnatuoli voisi olla?
- Näkeekö saarnatuolista hyvin eri puolille kirkkoa?
- Kuuluuko puhe saarnatuoliin yhtä hyvin, kuin alemmas

Toiminta: Suuri pulmapeli

Kirkkoon laaditaan erilaisia tehtävapistettä, joissa lapset pääsevät testaamaan omia taitojaan. Tehtävinä voivat olla:

- hämähäkinseitti (kuminauhoja viritettyinä hämähäkinseitiksi. Lasten tulee päästä seitistä läpi koskematta kuminauhoihin)
- suuri palapeli (iso puinen palapeli, joka tulee ratkaista yhdessä)
- lauttojen yli hyppely (lauttojen alla on kuokuva joki, joon ei saa pudota. Jos jalat osuvat jokeen, aloitetaan tehtävä alusta)
- hahmon arvaus (1-3 pisteen kysymyksiä, joiden perusteella lasten tulee arvata, kuka Raamatun hahmo on kyseessä)
- tavaroiden tasapainottelu (tarvitaan pressu, johon on tehty reikiä. Pressun päälle laitetaan tavaroita, jotka tulee pudottaa oikeista rei'istä pois. Tavaroina voivat olla esimerkiksi sählypallo, muovirasia, teippirulla)

Tarvitset:

- pitkiä kuminauhoja, esimerkiksi Twist-kuminauhoja
- puinen/kartonkinen iso palapeli
- kartonkisia "lauttoja" tai limsakoreja lauttatehtävään
- rei'itetty pressu
- kevyitä esineitä pressutehtävään
- tyhjä palapelipohja, johon voit piirtää vihjekuvan palkintoa varten
- palkinto koko luokalle (sovi opettajan kanssa, voiko se olla esimerkiksi karkkia) Muita hyviä vaihtoehtoja on lastenraamattu luokalle, jokaiselle oma diplomi, suuri pehmolelu yms.

Pulmapeliä voidaan nimittää koko kerhon loppuhuipennukseksi, jonka selvittämällä lapset ovat ansainneet erityisen kunniamaininnan kirkkoseikkailijoina. Lapset suorittavat rataa pienissä ryhmissä. Onnistuessaan tehtävässä he saavat mukaansa palapelin palasen. Kun kaikki

ryhmät ovat suorittaneet tehtävänsä, kokoonnutaan yhteen ratkaisemaan palapeli. Kootusta palapelistä paljastuu vihje, missä päin kirkkoa palkinto sijaitsee.

Loppupiiri, palkintojen jako ja yhteinen kirkkoseikkailukerhon päätös